

Dokumentin sisältö

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA

- 1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
- 2 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2023

- 3 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset
- 4 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
- 5 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

- 6 Suunnitelman laatijat
- 7 Suunnitelman hyväksyminen
- 8 Vuosiraportti 2023
  - 8.1 Arjen turvallisuuden edistäminen
  - 8.2 Hyvän elämän edellytysten luominen
  - 8.3 Osallistavuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen
  - 8.4 Kunnan vuonna 2023 toteuttamia yleistä hyvinvointia, turvallisuutta ja esteettömyyttä edistäviä toimenpiteitä, jotka kohdistuvat kaikkiin ikäryhmiin
  - 8.5 Raportin valmistelun aikana kuultuja asiantuntijoita
  - 8.6 Vuosiraportin käsittely

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA

Valtuustokaudella 2017 - 2021 merkittävin yksittäinen väestön hyvinvoinnin kehittymiseen vaikuttanut tekijä oli koronaviruspandemia. Sen vaikutukset eivät ole vielä kaikilta osin nähtävissä, mutta etenkin lasten ja nuorten osalta vaikutuksia on ollut väistämättä pandemian esiinnyttyä kasvun ja kehityksen kannalta merkittävässä ikävaiheissa. Valtio on pyrkinyt osaltaan vähentämään pandemian vaikutuksia myöntämällä kunnille esimerkiksi harkinnanvaraisia avustuksia. Niiden avulla on ollut mahdollista tehostaa esimerkiksi varhaiskasvatus- ja opetuspalveluja. Toinen merkittävä asia on ollut sosiaali- ja terveystieteiden siirtyminen ESSOTE-kuntayhtymän hoidettavaksi, mikä on edellyttänyt uudenlaisten yhteistyörakenteiden muodostamista esimerkiksi hyvinvointikertomustyötä ajatellen mutta myös monen muun toiminnan osalta.

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Hyvinvointikertomuksessa väestön hyvinvointiin liittyviä tietoja tarkastellaan kunnan elinvoimaisuutta kuvaavien indikaattorien sekä eri ikäryhmien osalta saatavien tilastotietojen avulla.

Hyvinvointikertomuksen muodostamiseksi tehty työ perustuu kunnanhallituksen päätökseen työryhmän nimittämisestä ja ESSOTE:n edustajan saamisesta mukaan ryhmän toimintaan.

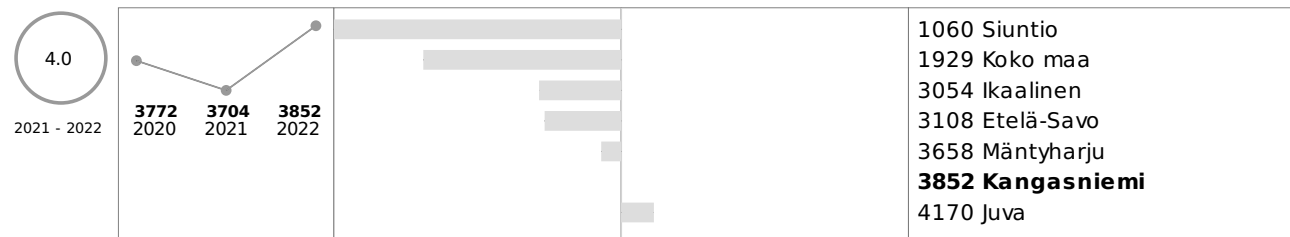
Eri väestöryhmien osalta saatavien indikaattoritietojen ja muiden tietojen sekä maakunnallisen hyvinvointikertomuksen- ja suunnitelman tietoja hyödyntäen on muodostettavissa kunta- ja ikäryhmäkohtainen hyvinvointisuunnitelma sekä arvioitavissa, miten työtä hyvinvoinnin edistämiseksi tulisi jatkaa.

TALOUS JA ELINVOIMA

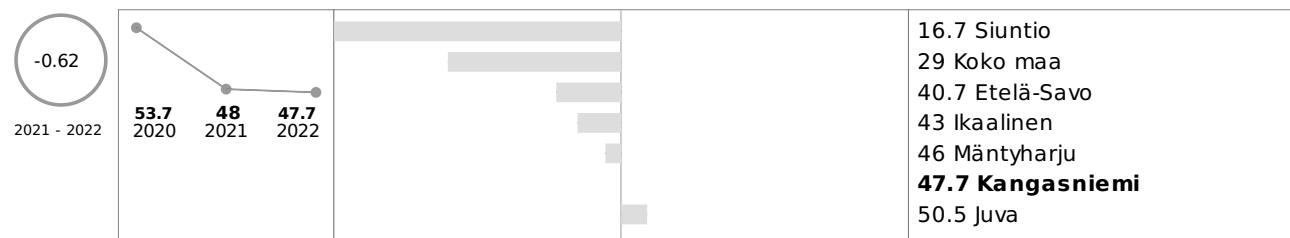
Talous

Tulot

Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

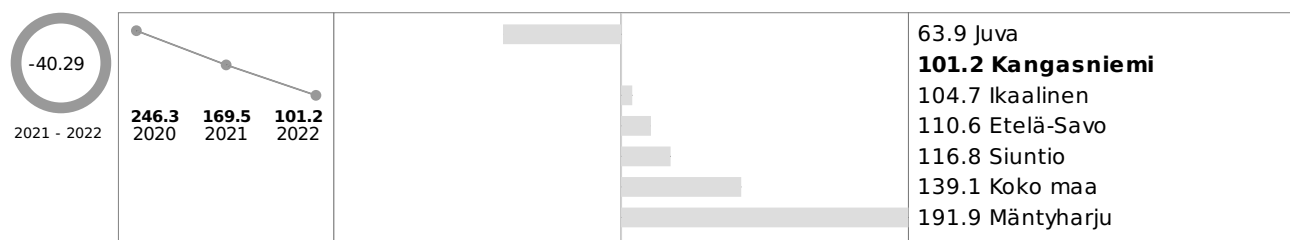
Valtionosuudet, % nettokustannuksista

Vuosikate, euroa / asukas

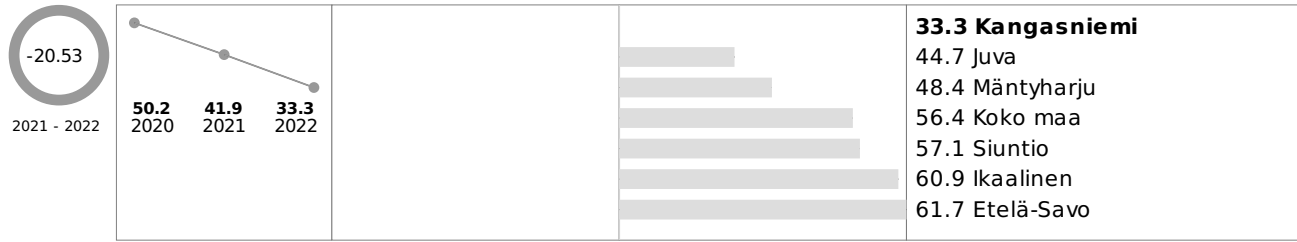
Vuosikate, % poistoista

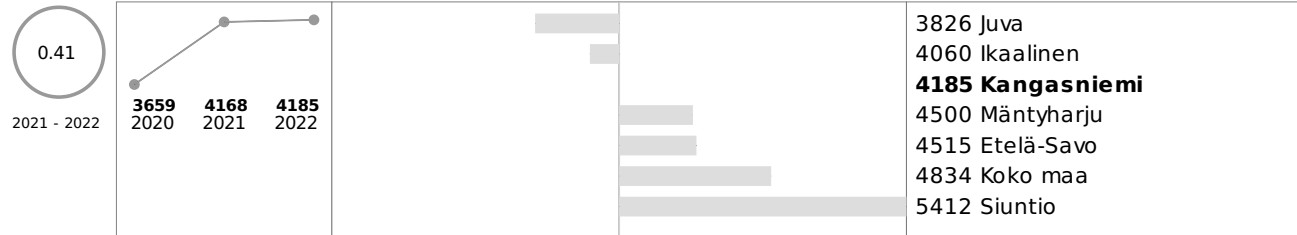
Lainakanta, euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

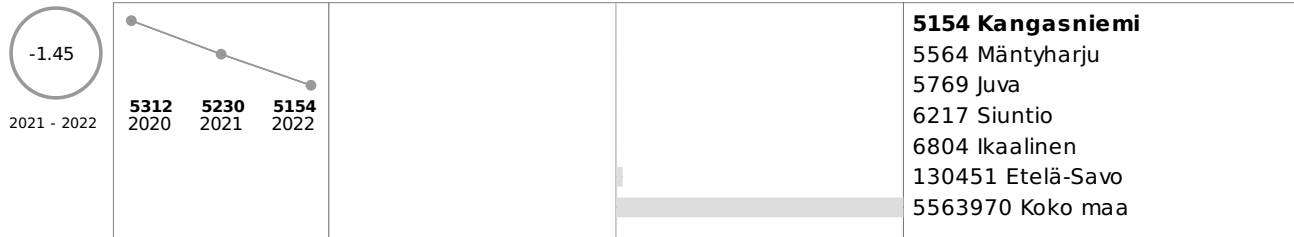
Verotulot, euroa / asukas

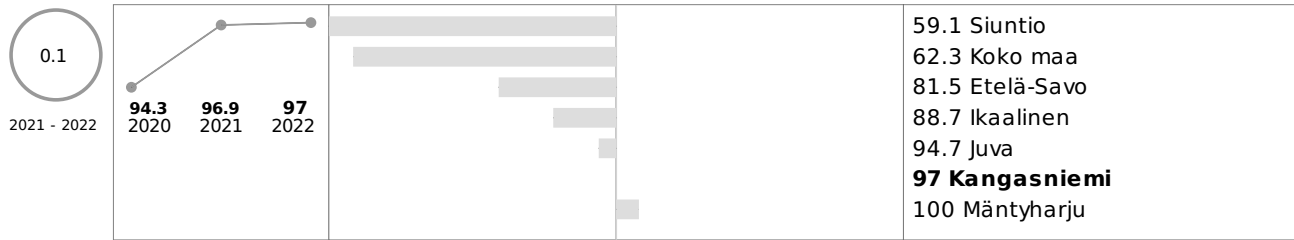
Elinvoima

Väestö

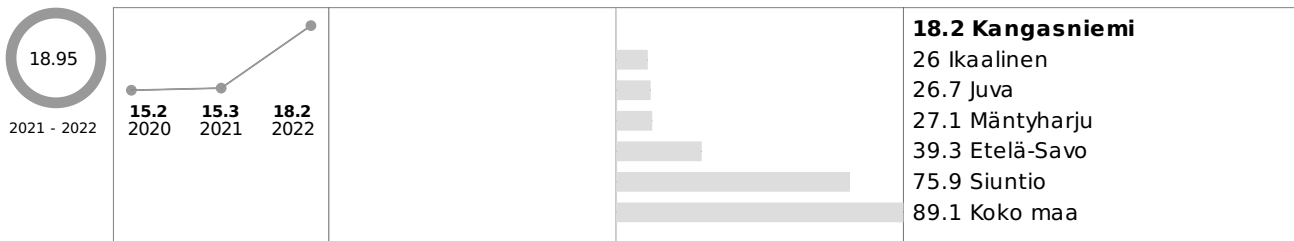
Väestö 31.12.

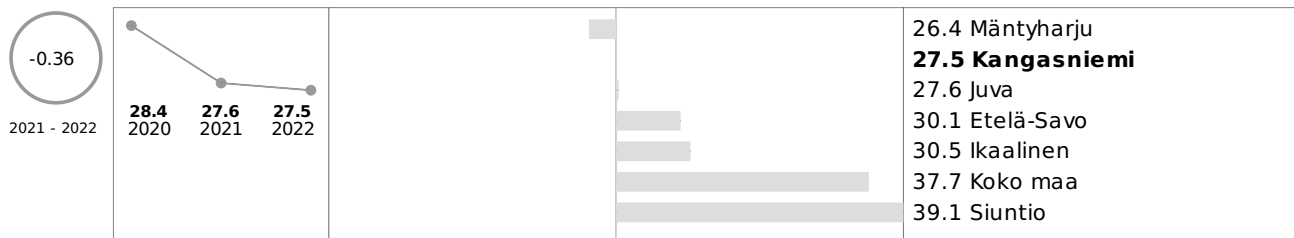
Huoltosuhte, demografinen

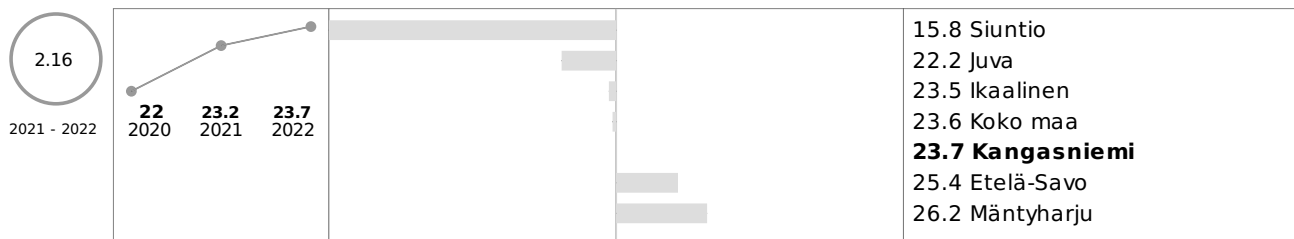
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

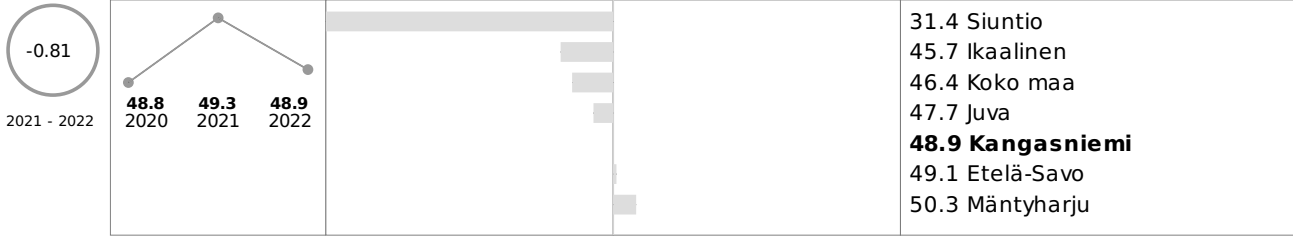
Lapsiperheet, % perheistä

Yksinhuoltajaperheet, % lapsiperheistä

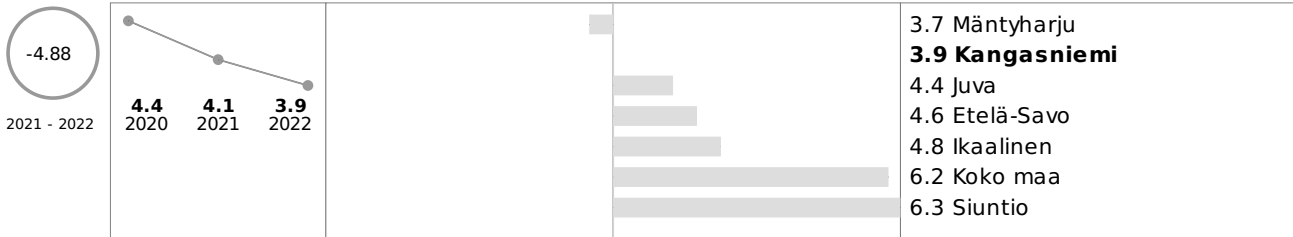
Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

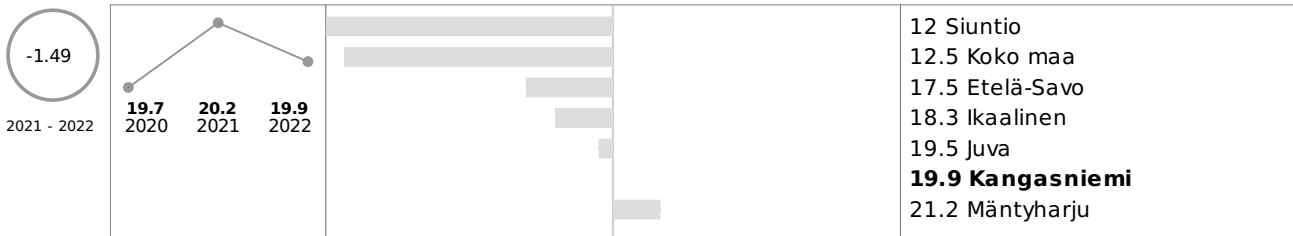
Koulutustasomittain

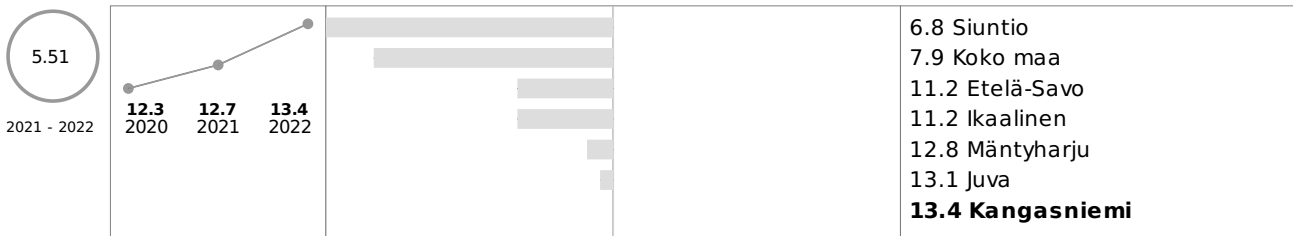
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä

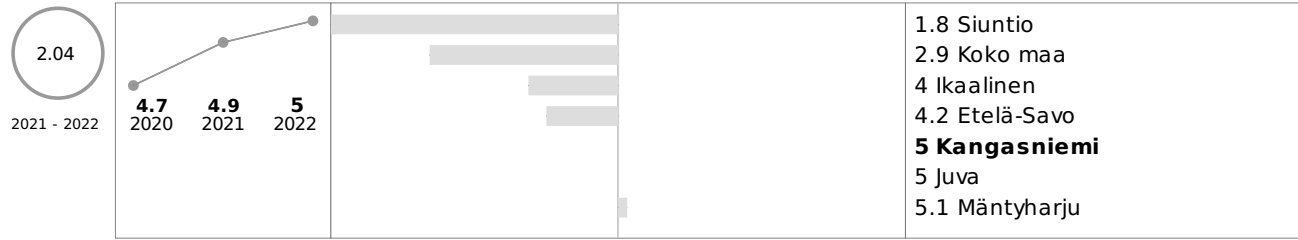
65 - 74-vuotiaat, % väestöstä

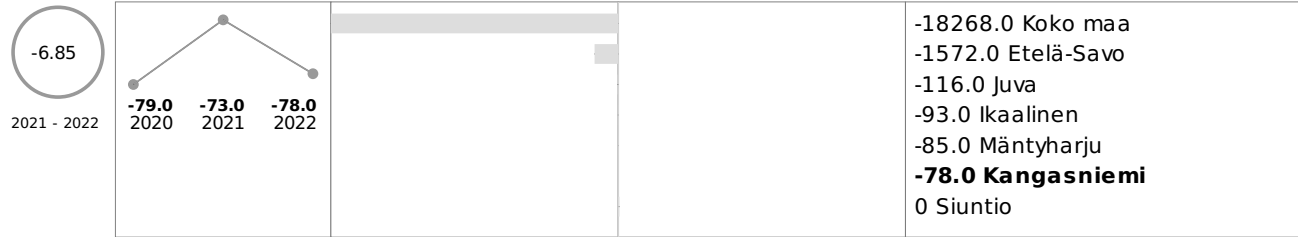
75 - 84-vuotiaat, % väestöstä

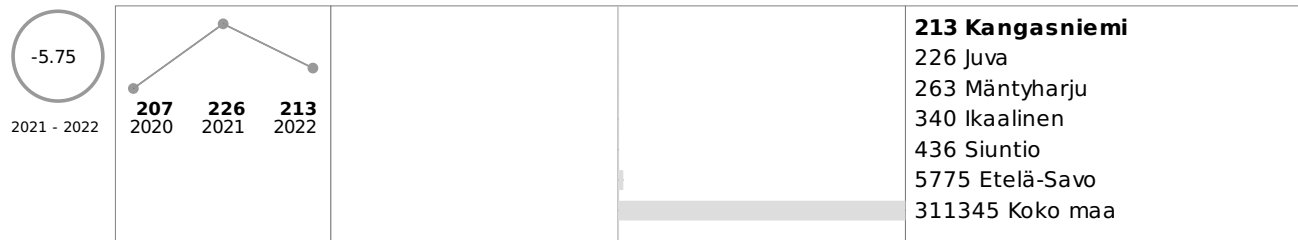
85 vuotta täyttäneet, % väestöstä

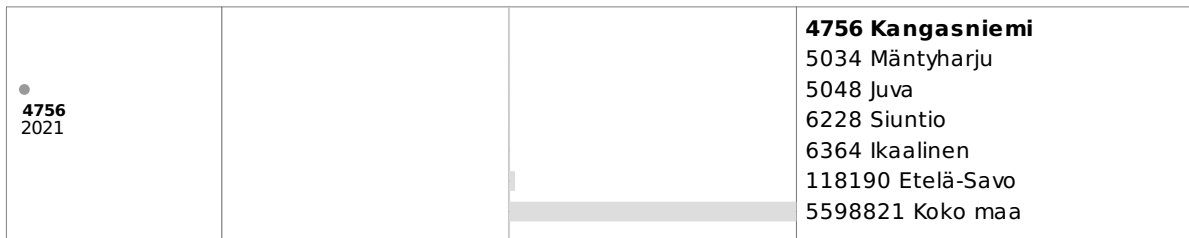
Syntyneiden enemmitys

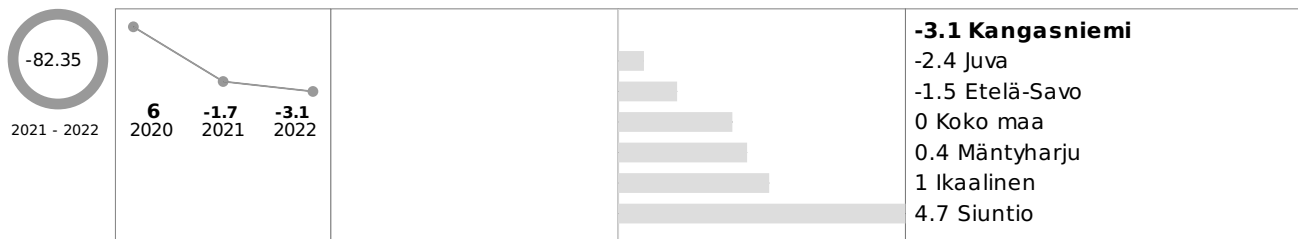
Lähtömuuttajat, lkm

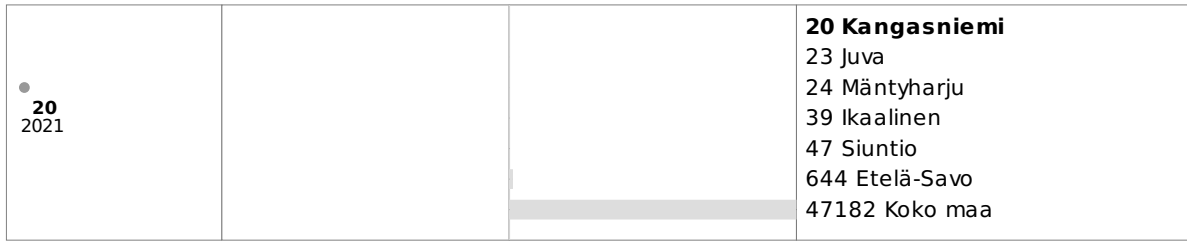
Väestöennuste 2030

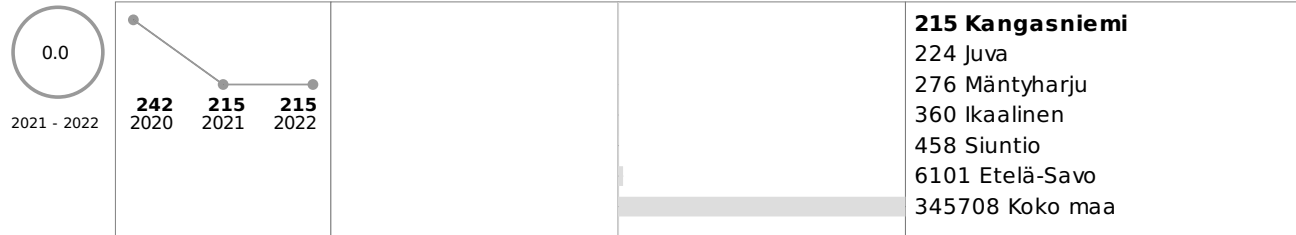
Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

Syntyneet, ennuste 2030

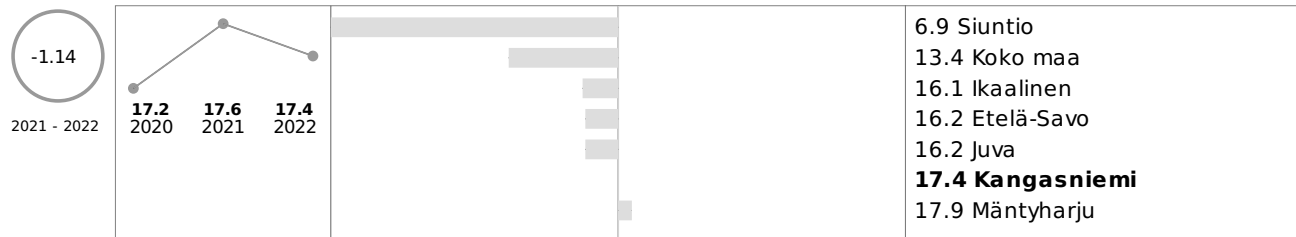

Tulomuuttajat, lkm

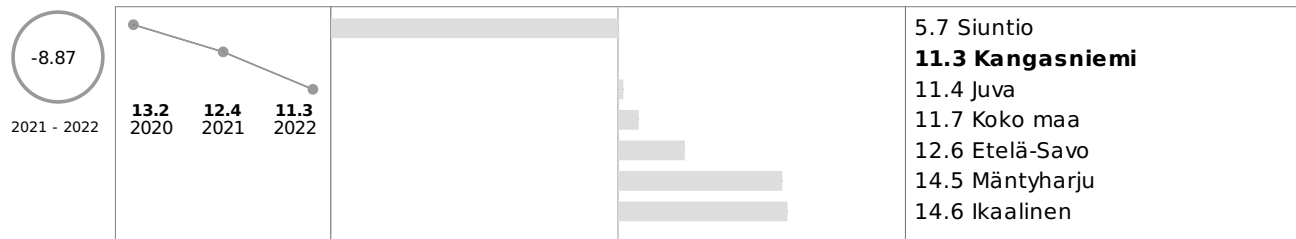

Elinvoima

Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Lasten pienituloisuusaste

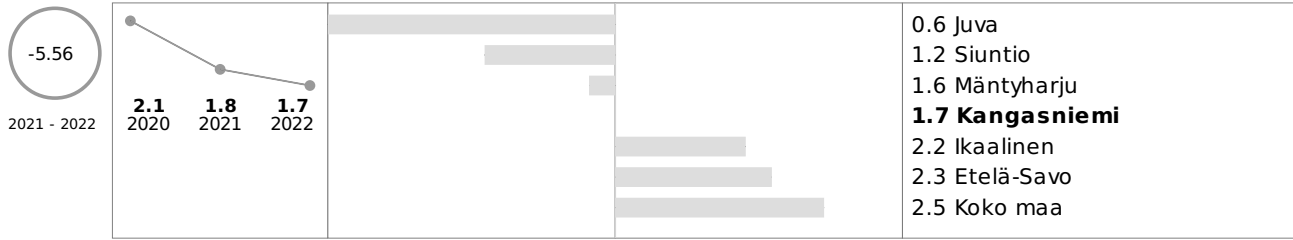

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

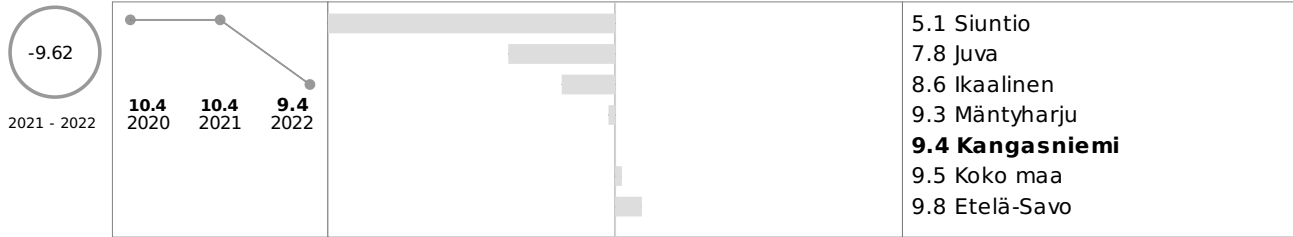

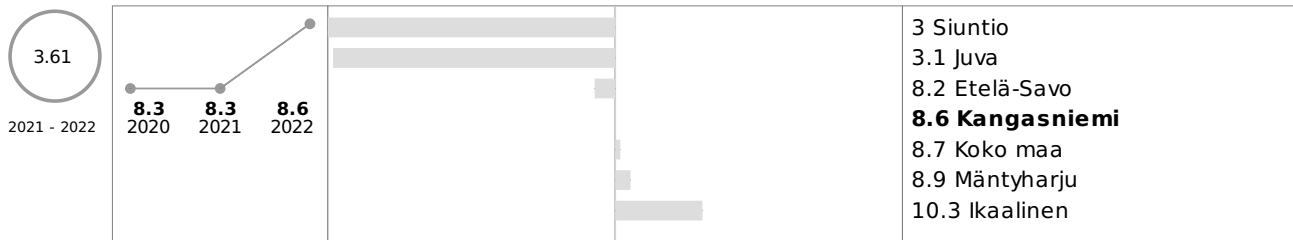
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

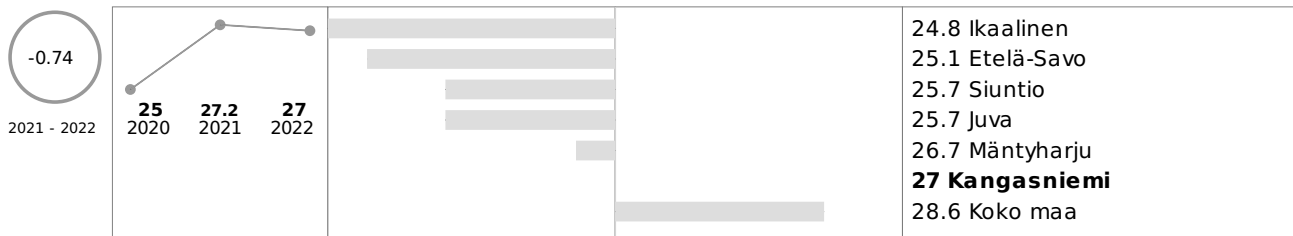
Työttömät, % työvoimasta

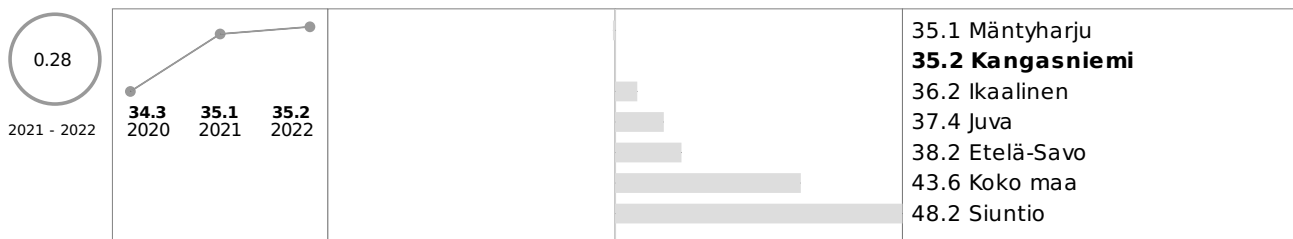
Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

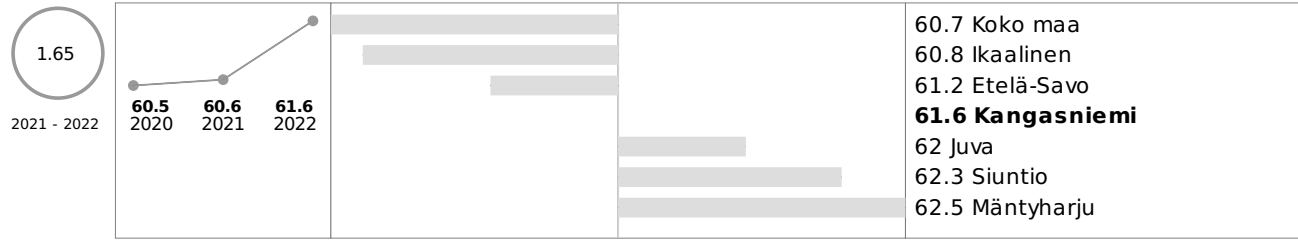
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

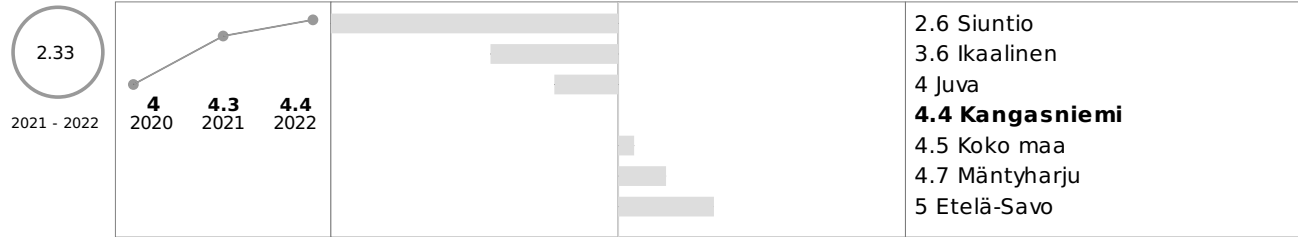
Työlliset, % väestöstä

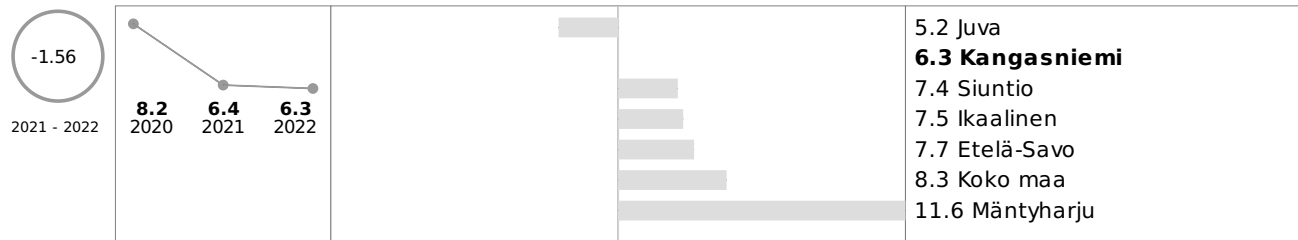
Keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä

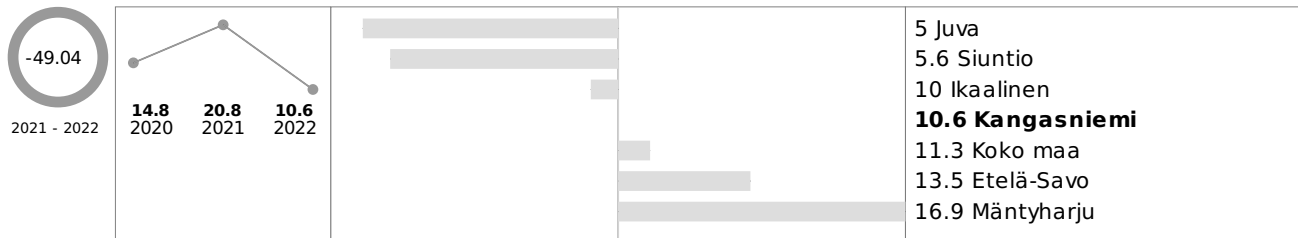
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

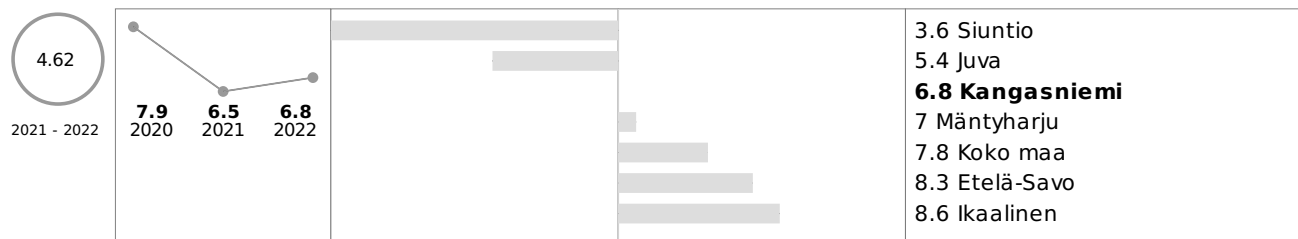
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

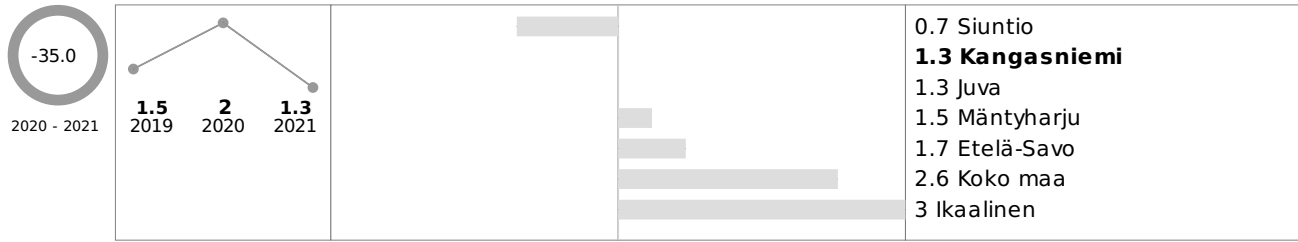
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Toimeentulotukea saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

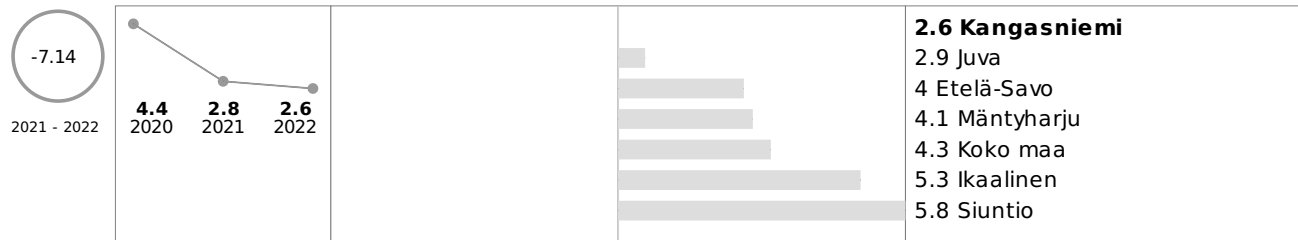
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asuntokunnat, % vastaavanikäisten asuntokunnista

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä

TALOUS JA ELINVOIMA - Yhteenveto

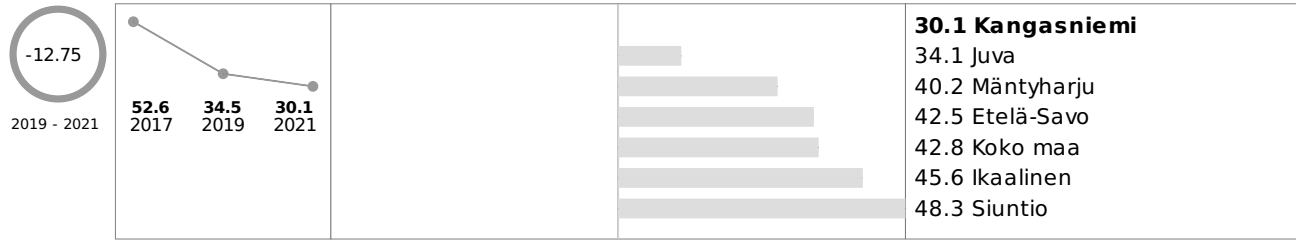
Kokonaisuutena talotta ja elinvoimaa kuvaavat indikaattorit kuvaavat ennen kaikkea väestökehityksen ja yleisen taloustilanteen aiheuttamia muutoksia. Huoltosuhde laskee ikäihmisen väestösuuden kasvaessa, mutta vastaavasti lasten määrä ei siihen juuri vaikuta. Yksin asuvien henkilöiden määrä on nousussa, mutta esimerkiksi lapsiperheiden osuus perhekunnista on lievässä nousussa ja yhden huoltajan perheiden osuus vastaavasti vakiintunut. Koulutustaso on selvässä nousussa ja pienituloisten määrä on vastaavasti laskussa, mutta toimeentulotukea saavien määrässä esiintyy nousua. Työttömyys on jokseenkin vakiintuneella tasolla, mutta nuorisotyöttömyyydessä on havattavissa huomattavaa nousua. Kunnan velkaantuneisuus on ollut merkittävässä laskussa ja verotulot sekä valtionosuudet ovat olleet nousussa.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

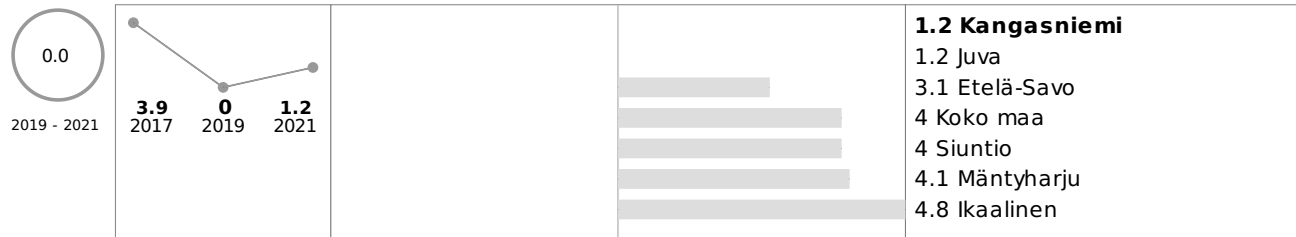
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

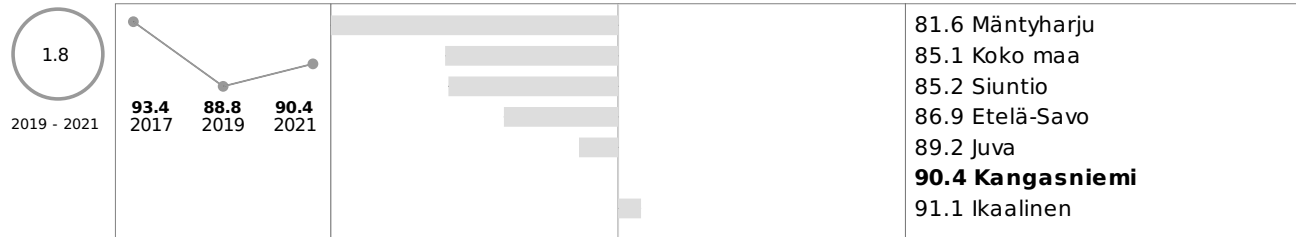
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

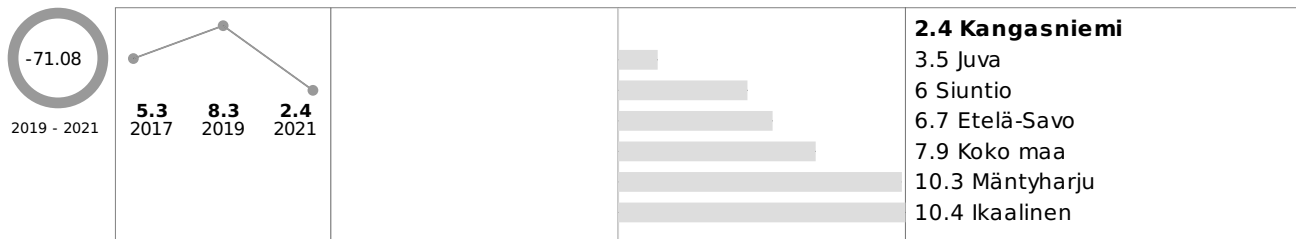
Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

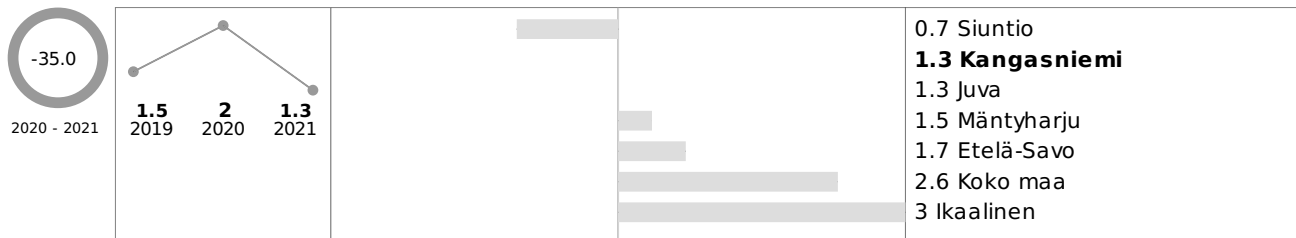

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

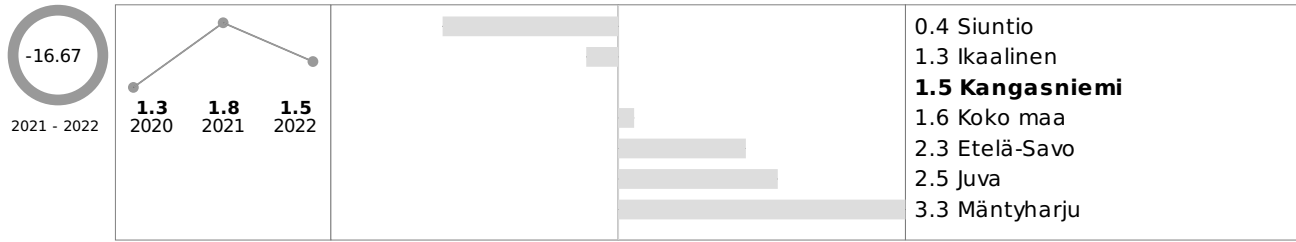
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

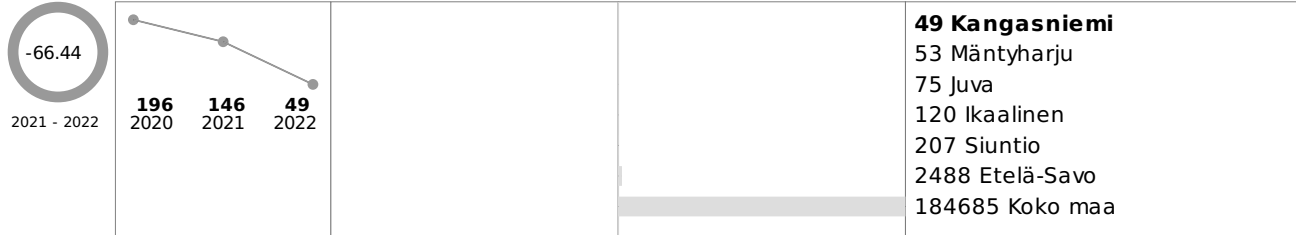

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

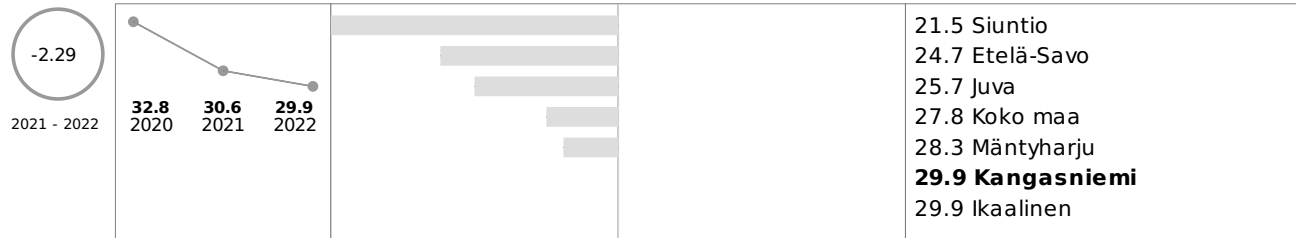
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

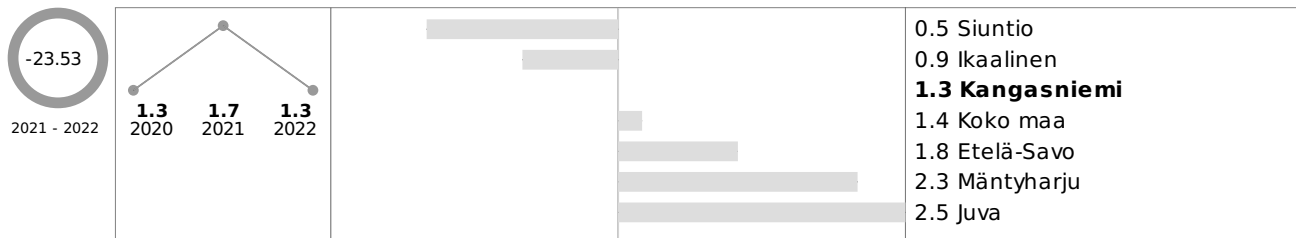
Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

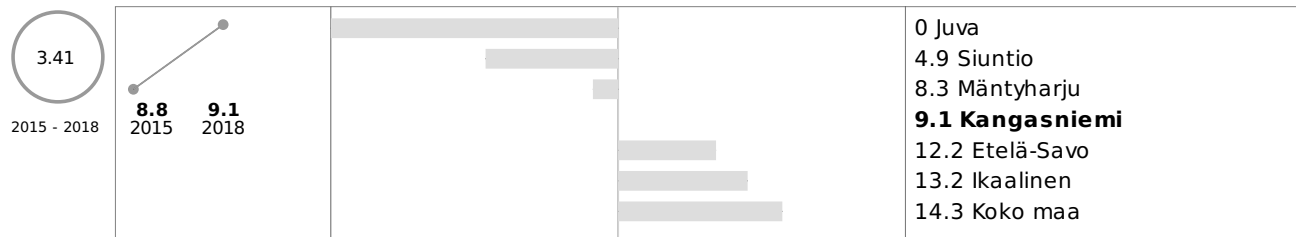
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0 - 17-vuotiaat viimeisimmän sijoitustiedon mukaan, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

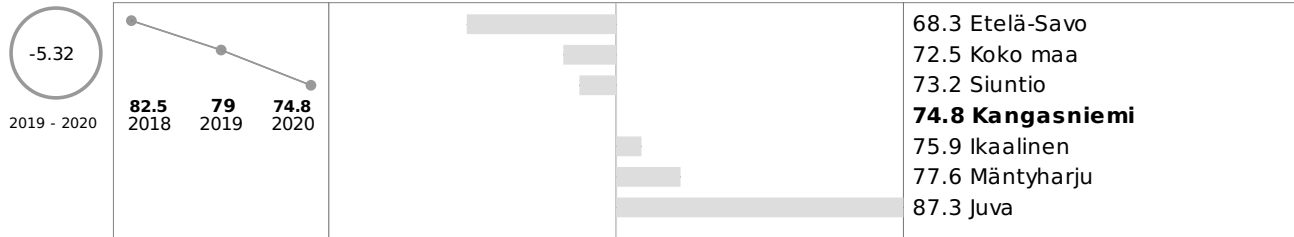
Rikoksista syyllisiksi epäillyt 0 - 14-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

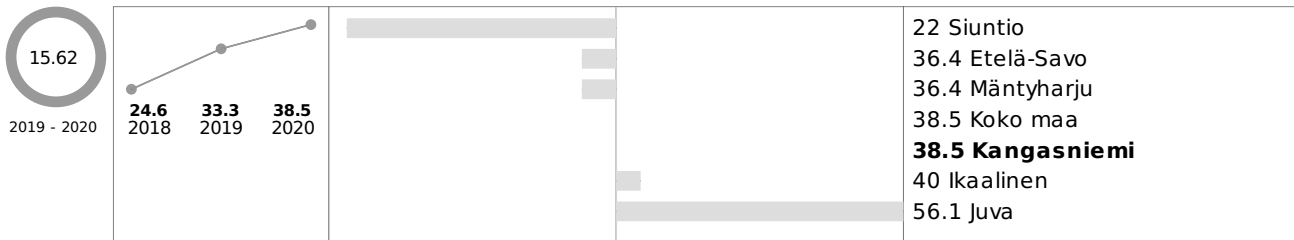
Kunnan palvelut

Päivähoito

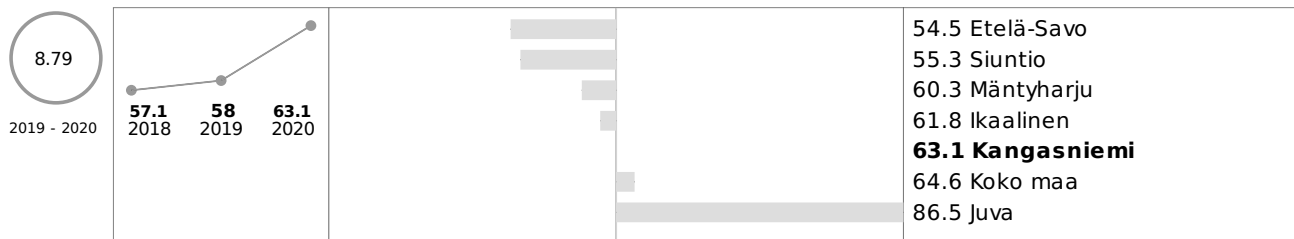
Lasten päivähoitossa olleet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä

Kunnan kustantamassa kokopäivähoitossa olleet 1 - 2-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

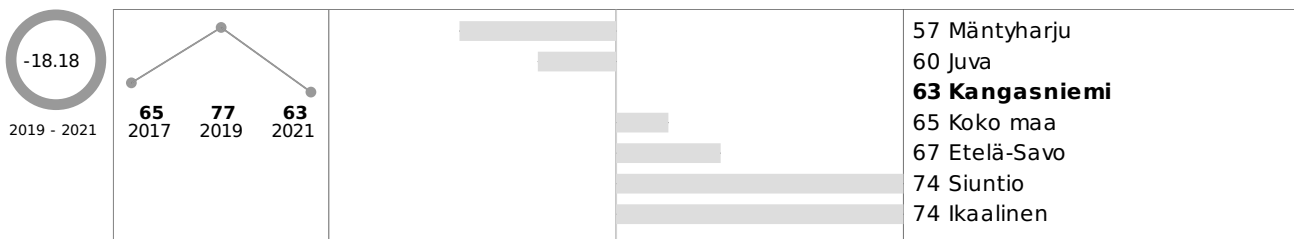

Kunnan kustantamassa kokopäivähoitossa olleet 3 - 5-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

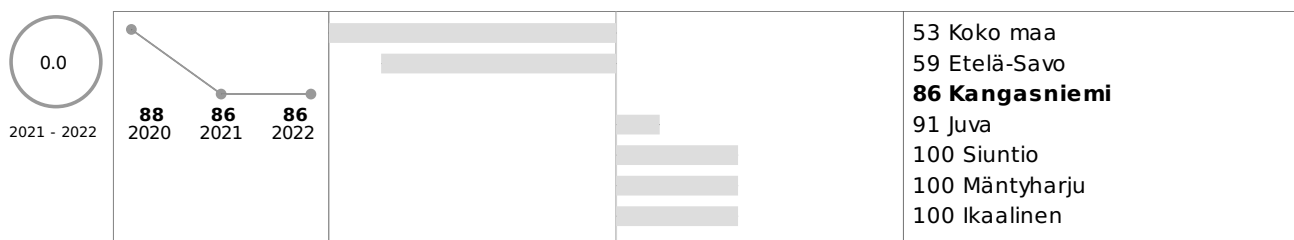

Koulu

Terveydenedistämisen aktiivisuus (TEA) perusopetuksessa, pistemäärä

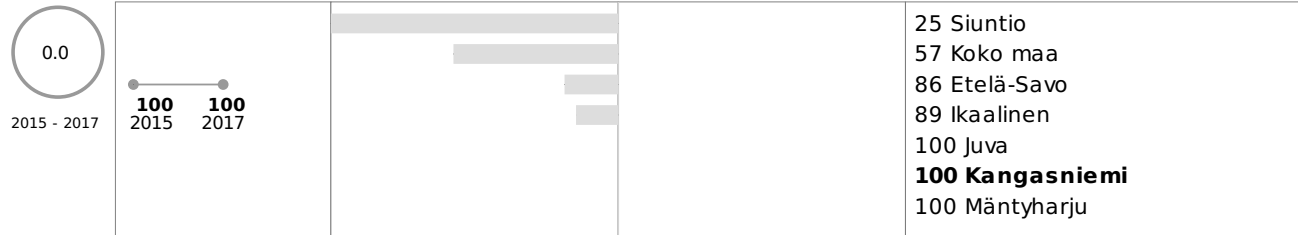
Koulupsykologin työpanoksen määrä viikossa jaettuna 100 oppilaalla

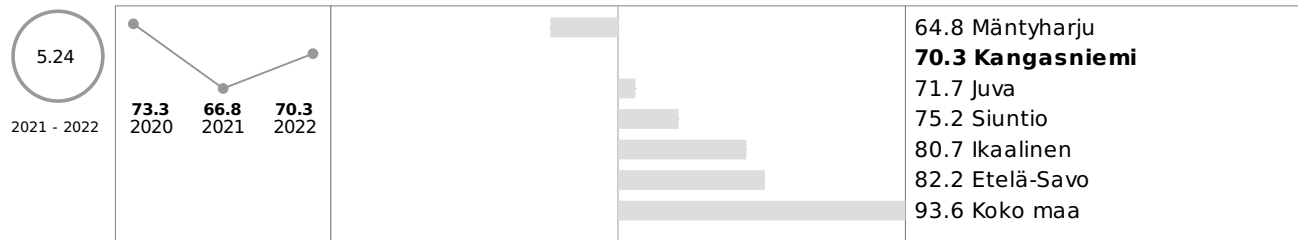
Koulukuraattorin työpanoksen määrä viikossa jaettuna 100 oppilaalla

Laaja terveystarkastus sisältää opettajan arvion oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa (TEA)

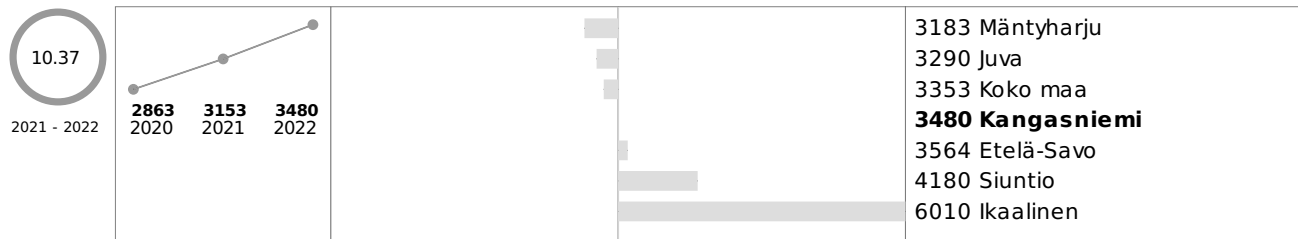

Ala-asteiden saavutettavuus, alaasteikäiset, Enintään 5 km [%]

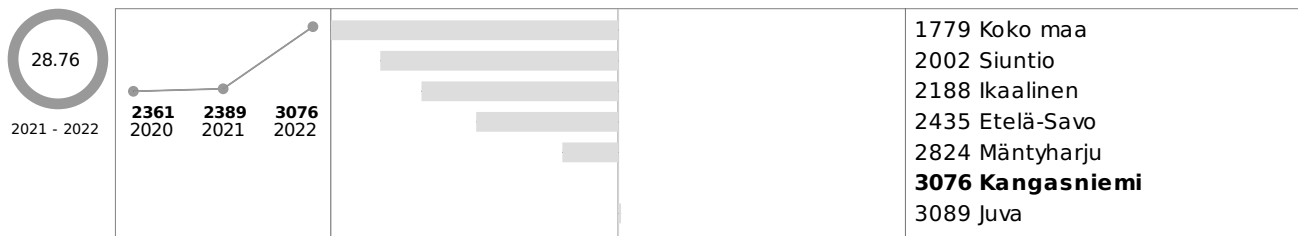

Sosiaali- ja terveydenhuolto

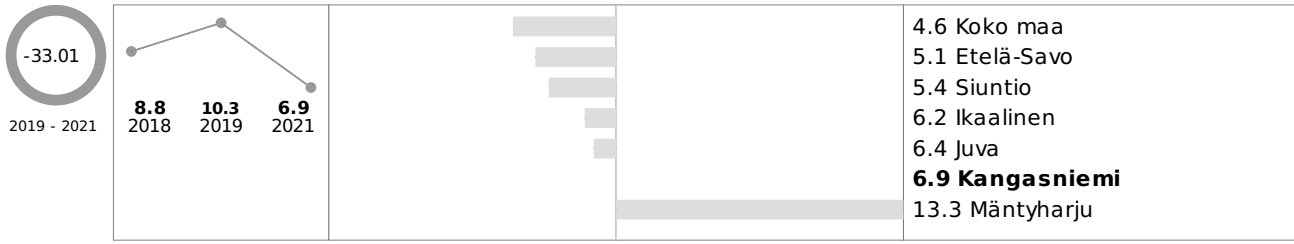
Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

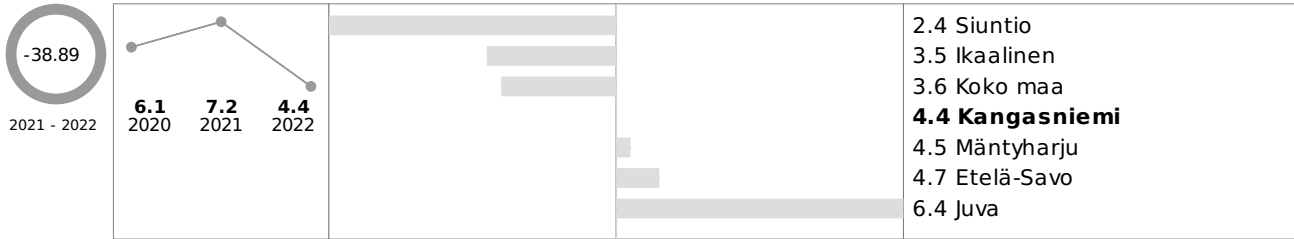
Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

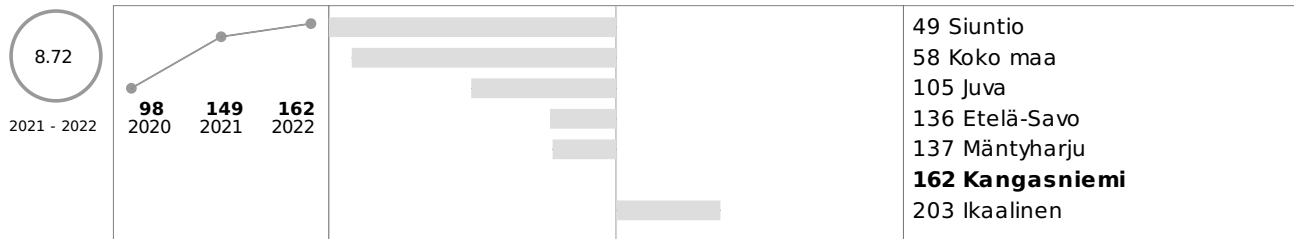

Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0 - 17-vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Muut palvelut

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1 000 alle 18-vuotiasta

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

Työllisyystilanteen parantuessa hoidontarve varhaiskasvatuksessa on lisääntynyt, Varhaiskasvatuksen palvelujen piirissä olevien lasten määrä on lisääntynyt ennen kaikkea nuorimpien ikäluokkien osalta. Vertailukuntiin nähden Kangasniemen lapset osallistuvat varhaiskasvatukseen aktiivisesti. Koulujen oppilashuoltopalvelujen resurssit ovat Kangasniemellä hyvällä tasolla. Kouluruokailun suosio näyttyy yläaste-ikäisillä heikkona.

Lasten ja nuorten liikunnan harrastaminen vähenee lasten tullessa yläasteikään. Ala-asteikäisistä puolet liikkuu tunnin päivässä ja yläasteikäisiä enää neljännes harrastaa hengästyttävää liikuntaa tunnin päivässä. Yläasteikäisten osalta vuodesta 2010 on tunnin liikuntaa päivässä harrastavien määrä laskenut 20 prosenttia, mikä noudattelee myös koko maan vastaavaa kehitystä.

Kouluterveyskyselyssä saadut tiedot lasten ja nuorten tyytyväisyydestä omaan elämään osoittavat sen, että yläasteella tyytyväisyys laskee, kunnes se jälleen lukioikäisillä nousee.

Sijoitettujen lasten ja lastensuojeluilmoitusten määrä on Kangasniemellä vertailuvuosina vaihdellut. Lastensuojelun avohuollon tukitoimien määrä on kääntynyt nousuun. Perheet ovat löytäneet kyseiset tukipalvelut.

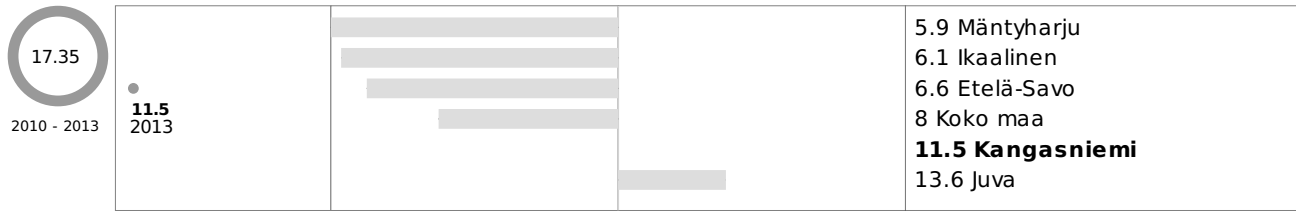

NUORET JA NUORET AIKUISET

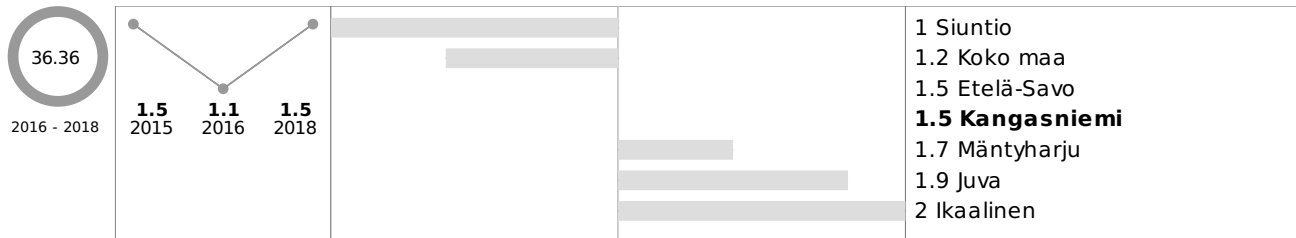
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

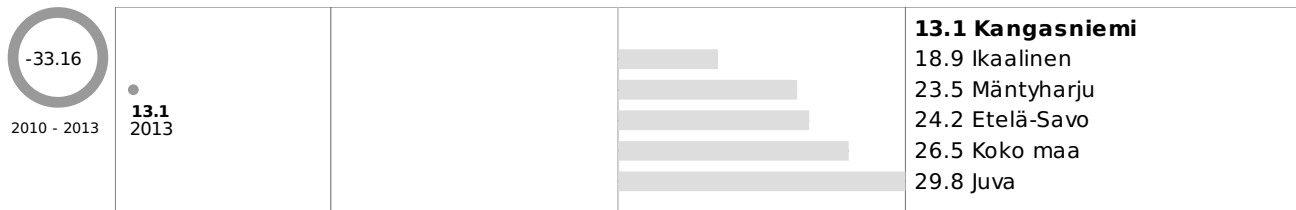
Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

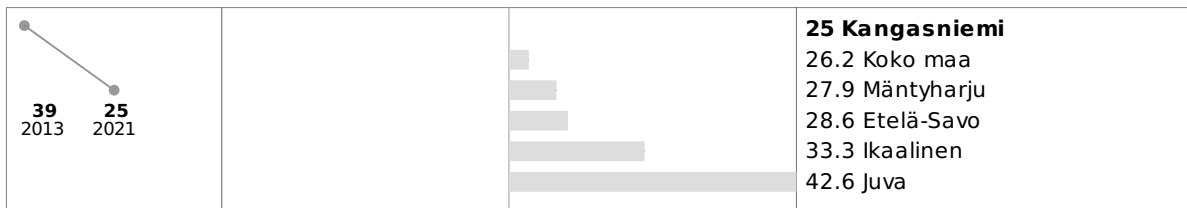
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

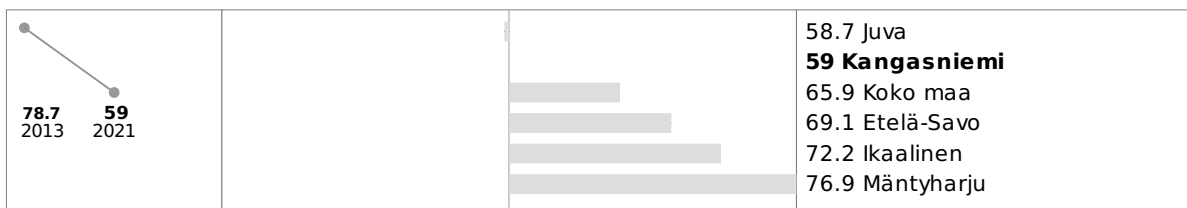

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

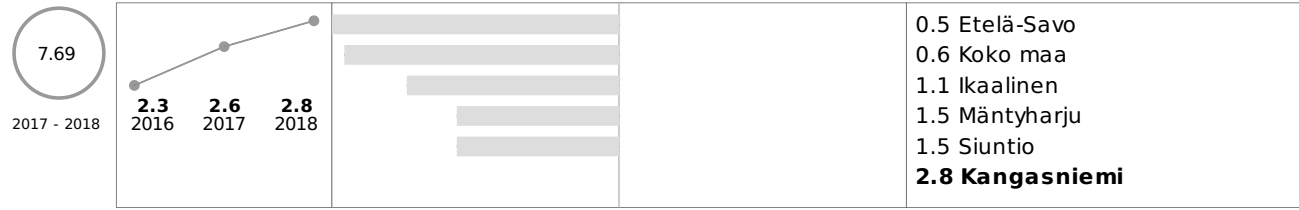
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Pitää opiskelusta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

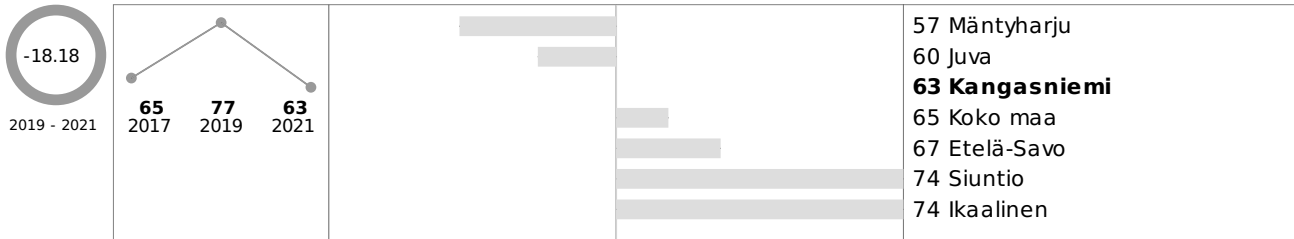
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 20-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

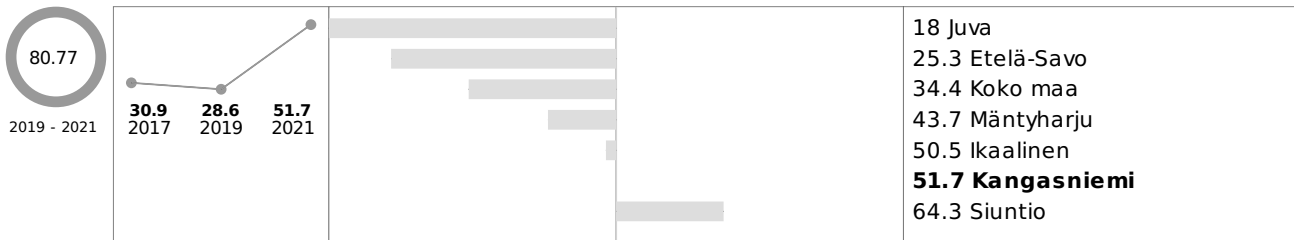
Kunnan palvelut

Koulu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

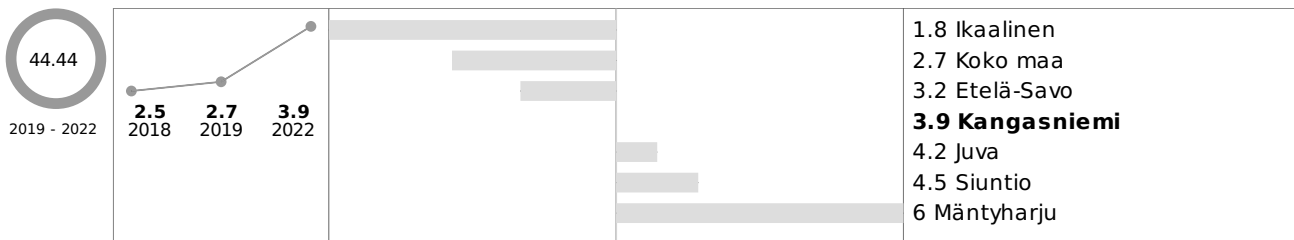

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 18 - 20-vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

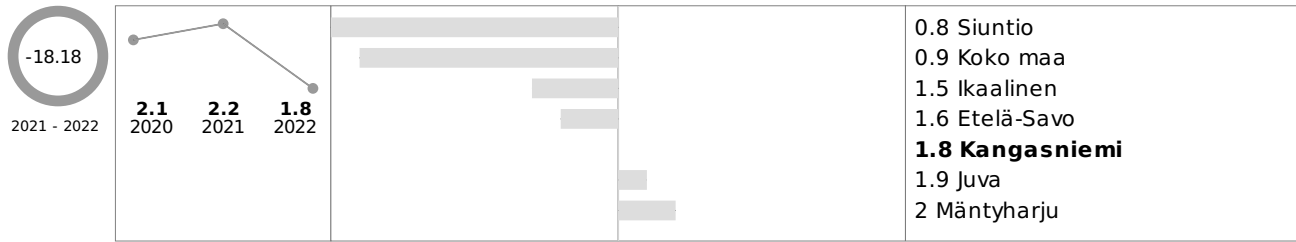
Nuorten ja nuorten aikuisten osalta indikaattoreista saatava tieto kaippaa tällä hetkellä täydentämistä. Koulutuksen piirissä olevien nuorten osalta erilaisissa indikaattoritiedoissa on huomattavaa vaihtelua ja tietopohjaa on perustetua täydentää esimerkiksi kouluterveyskyselyn tuloksia hyödyntämällä. Nuorten osalta on koronaviruspandemia on aiheuttanut väistämättä muutoksia hyvinvoinnissa, koska esimerkiksi koulujen toiminnassa ja erilaisissa nuorten yhteisöllisyyttä edistävissä palveluissa on ollut merkittäviä muutoksia vuosina 2020 - 2021. Nuorten aikuisten osalta tietopohja jakautuu opiskelevien ja työelämässä olevien osalta kahtia. Opiskelevat nuoret aikuiset ovat oppilaitosten palvelujen ja tiedonkeruun piirissä opiskelupaikkakunnillaan ja työelämässä olevat nuoret aikuiset sisältyvät työikäisten tai lapsiperheiden osioon.

TYÖIKÄISET

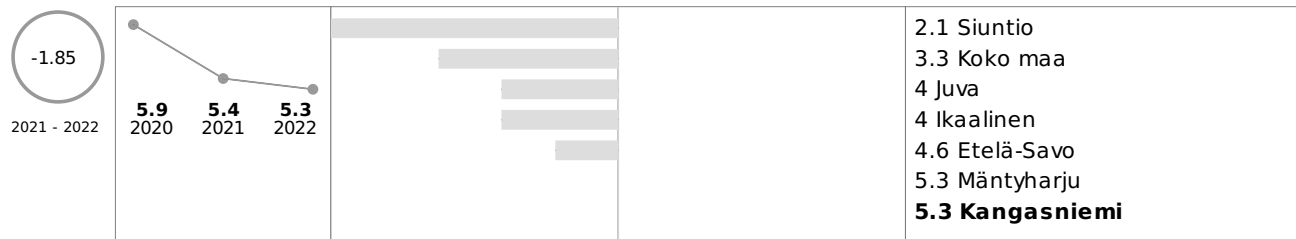
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

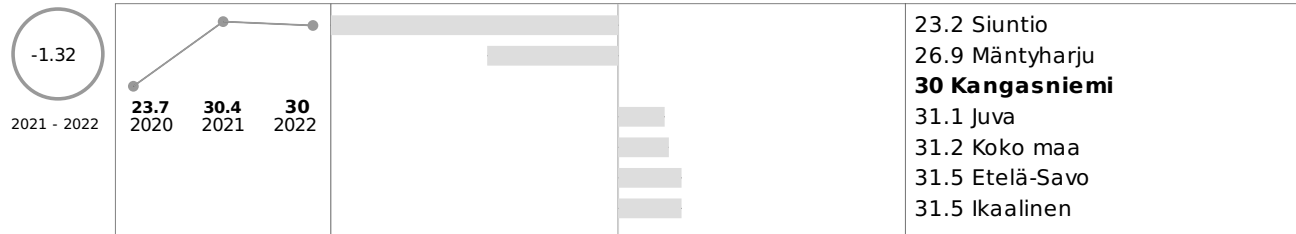
Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

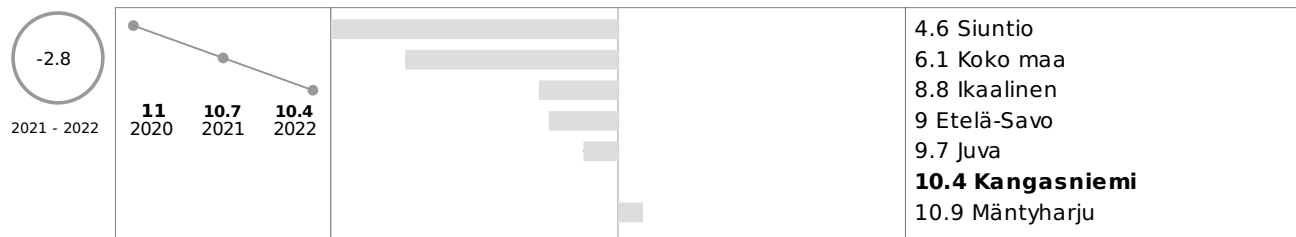
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

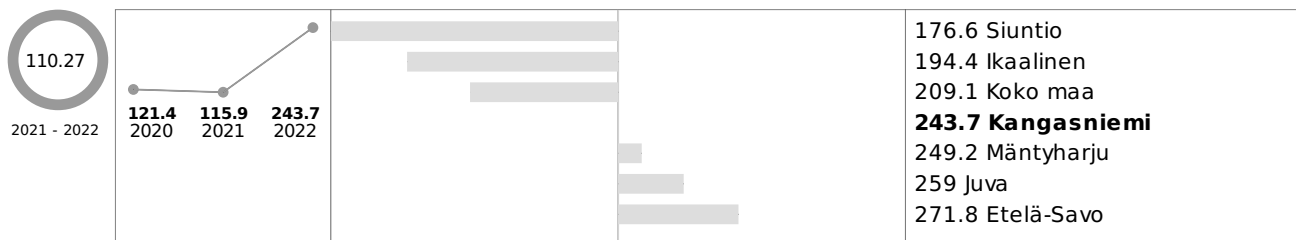
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1000 vastaavanikäistä

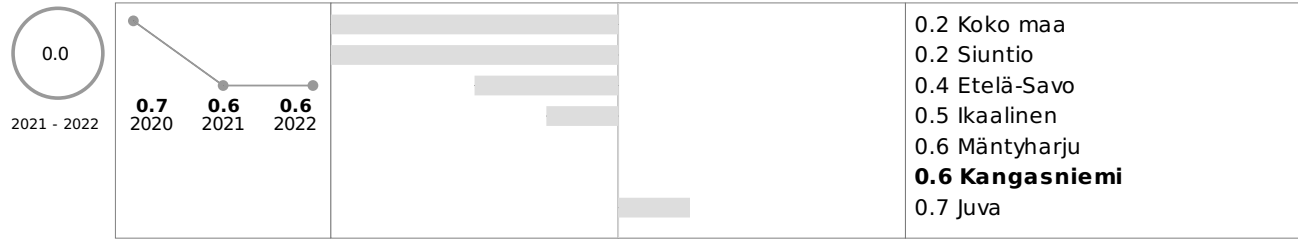
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

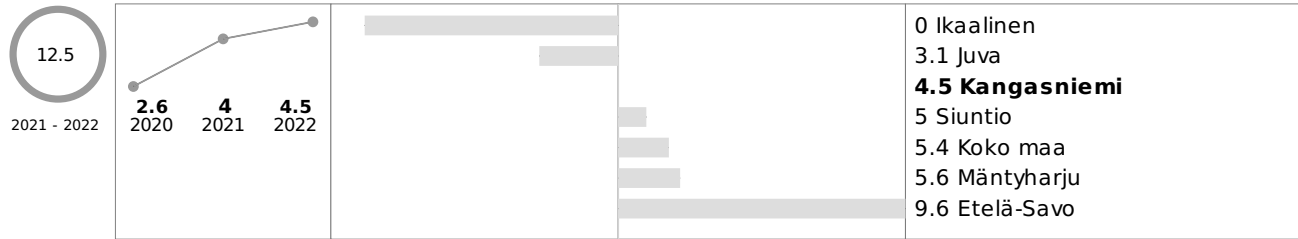
Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

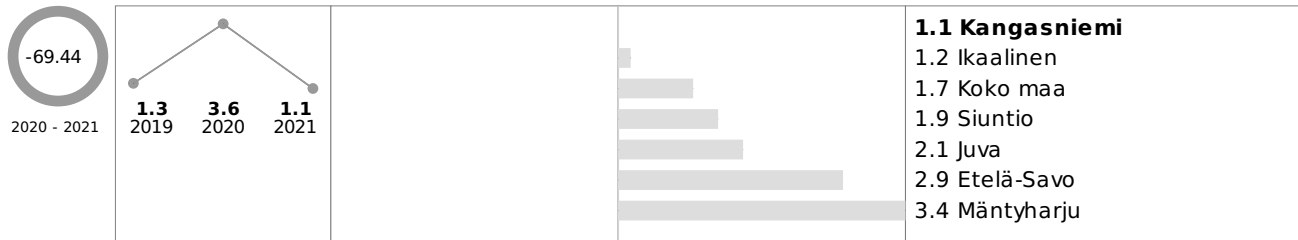
Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

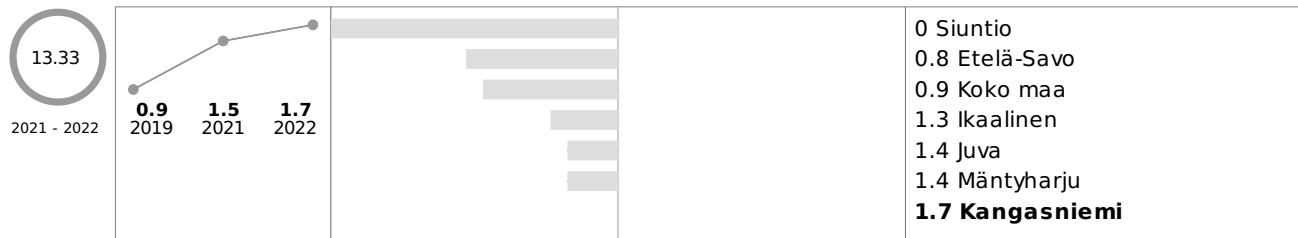
Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1 000 asukasta

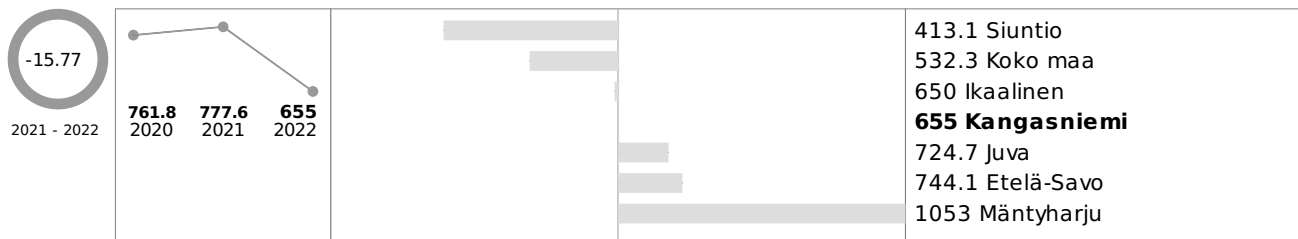
Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1 000 asukasta

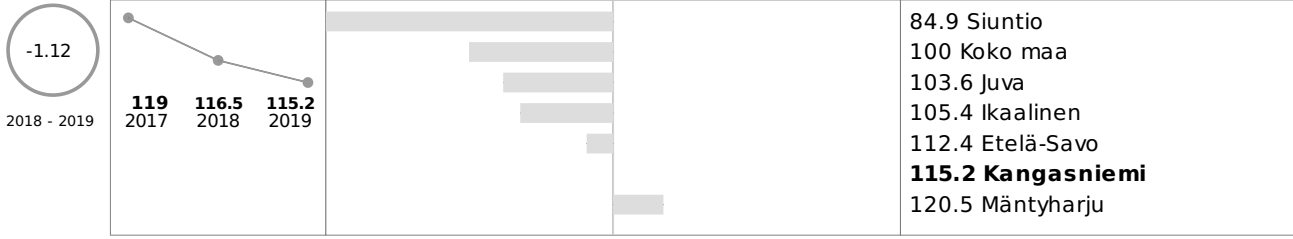
Päihdehuollon asumispalveluissa asiakkaita / 1 000 asukasta

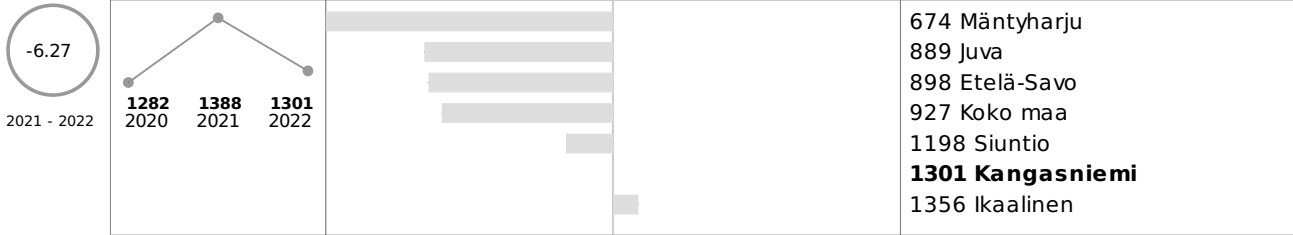
Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttänyttä

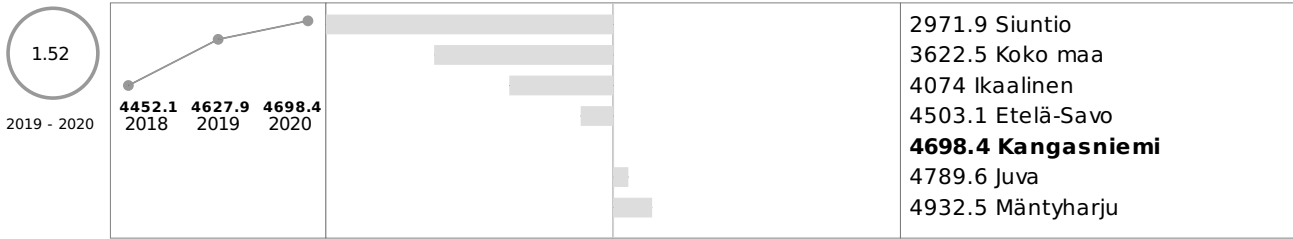
THL:n sairastavuusindeksi, ikävakioitu

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset, euroa / asukas

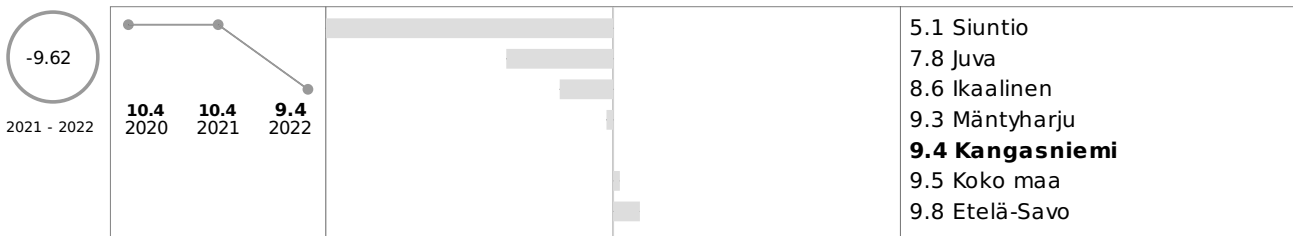

Päihteiden vaikutuksen alaisina tehdyistä väkivaltarikoksista syyllisiksi epäillyt / 1 000 asukasta

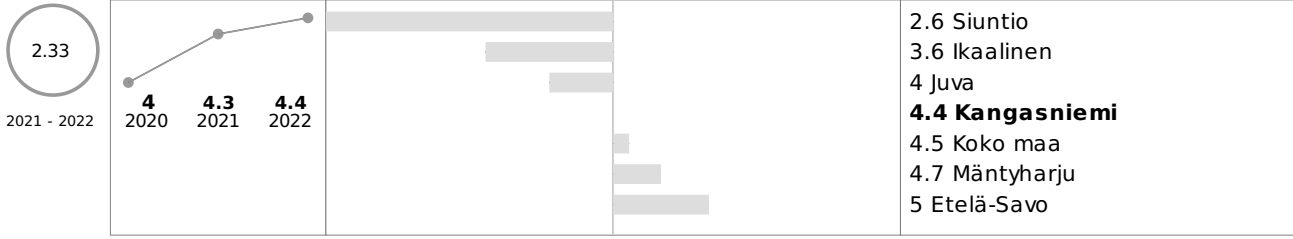

Opiskelu, työ ja toimeentulo

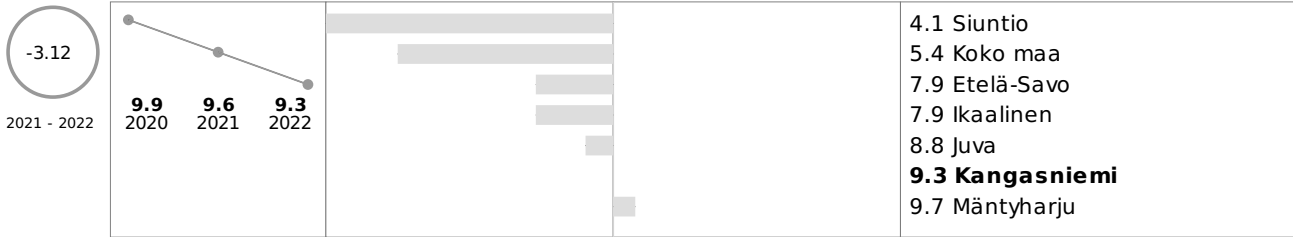
Työttömät, % työvoimasta

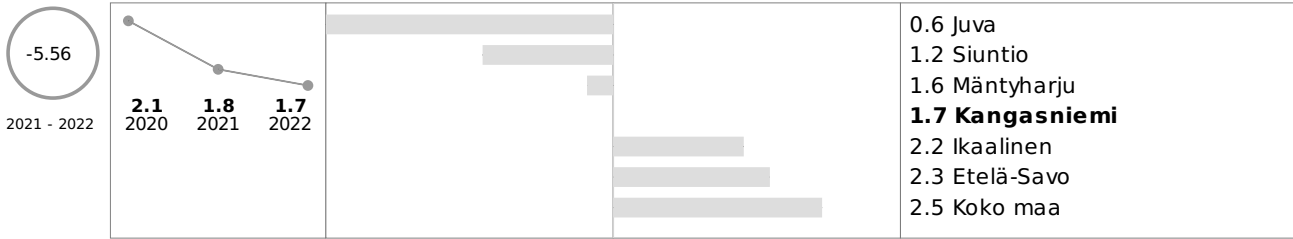
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

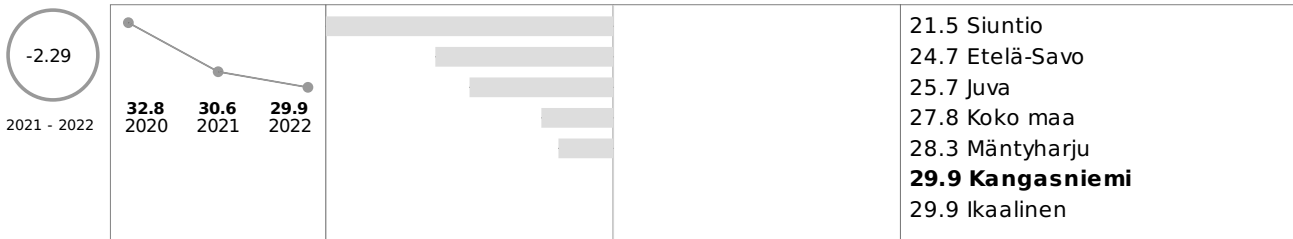

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

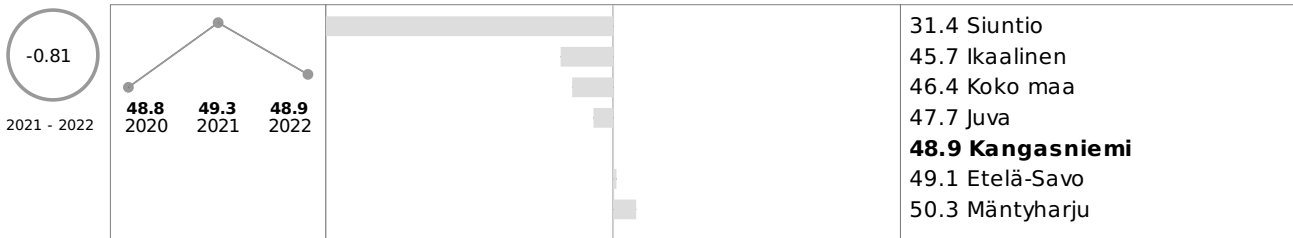

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

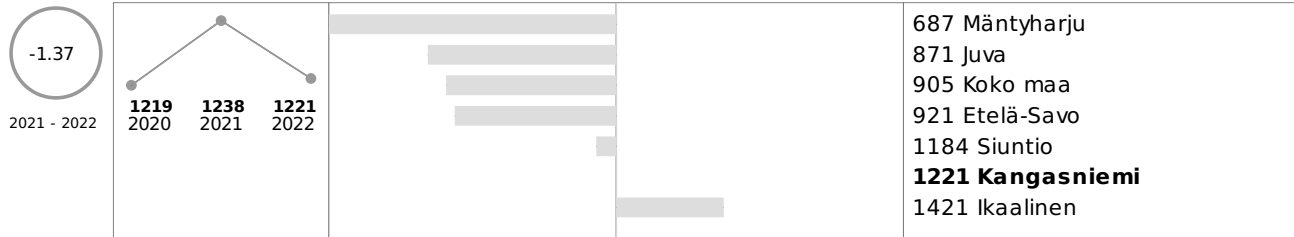
Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista

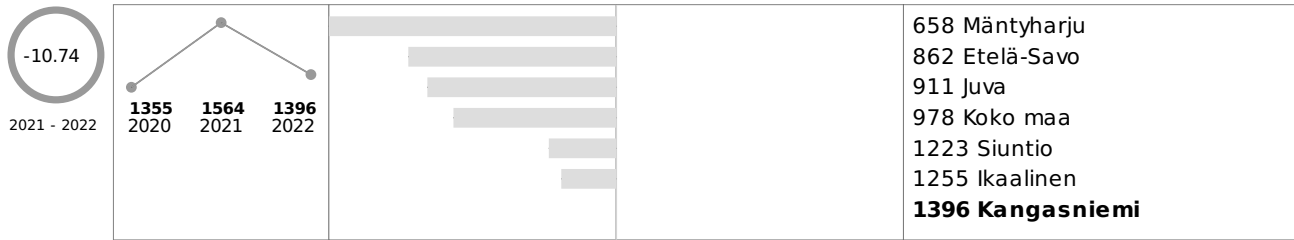
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

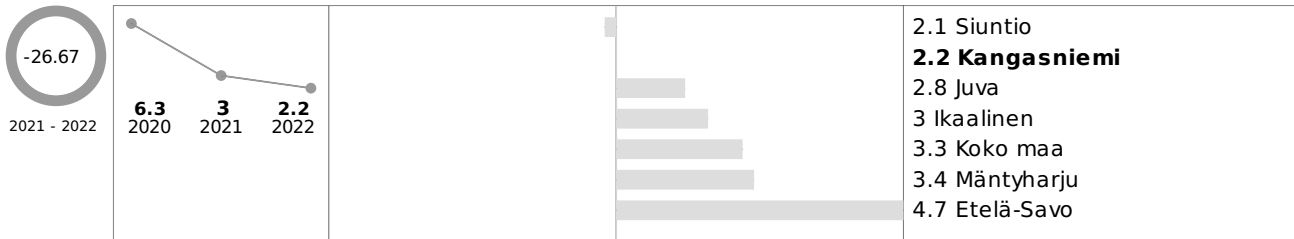
Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

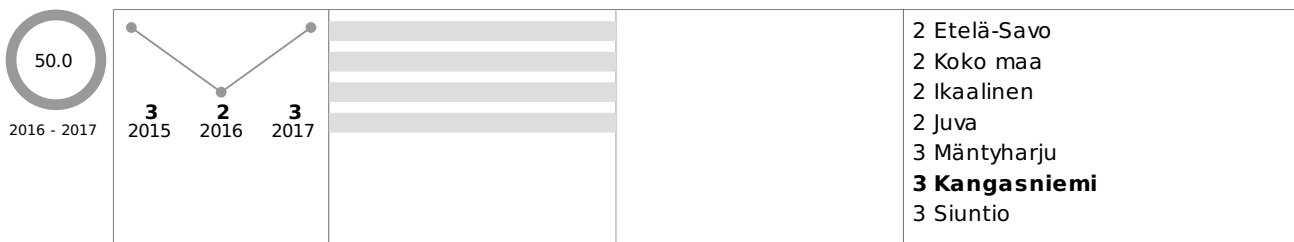
Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

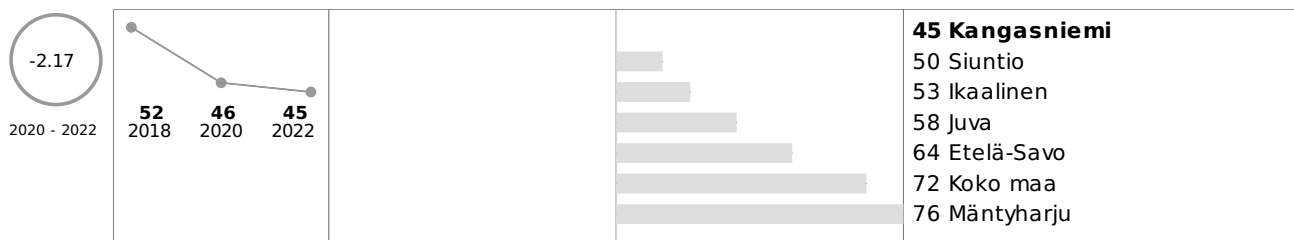

Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

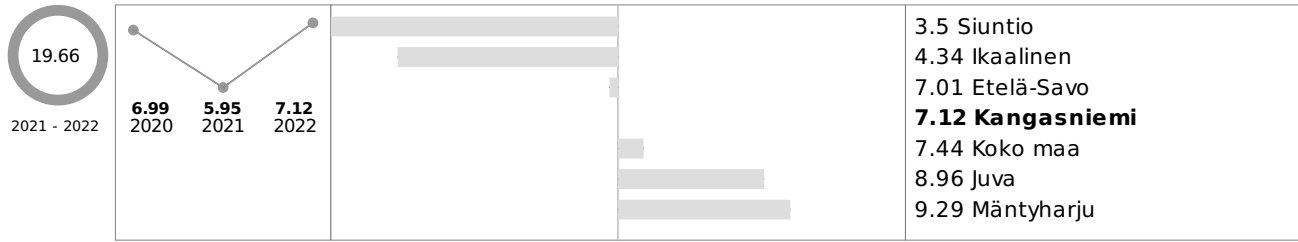
Vapaa-aika

Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA, pistemäärä

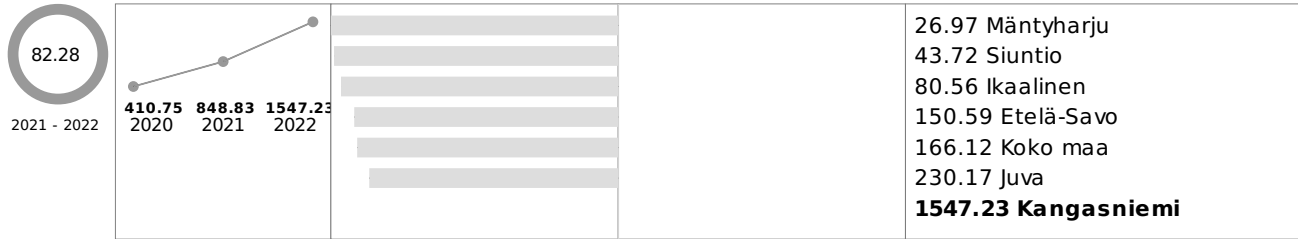

Kirjasto, fyysiset käynnit / asukasluku

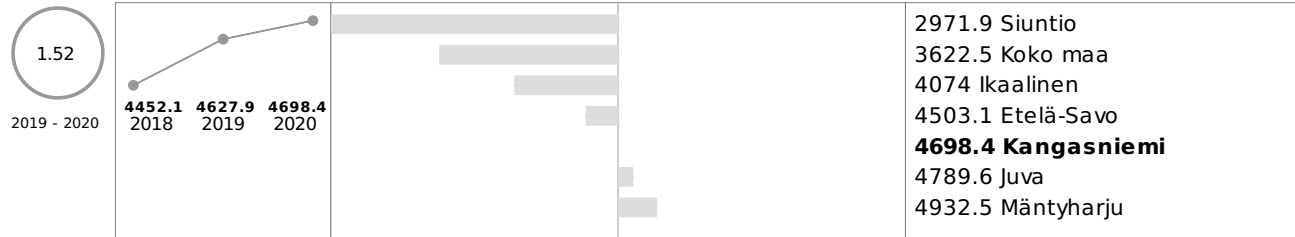
Kirjasto, tapahtumien osallistujamäärä / (asukasluku/1000)

Talous

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset, euroa / asukas

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

Työikäisten hyvinvoinnin osalta voidaan todeta, että Kangasniemen tilanne on sekä hyvä että huono. Hyvä niiltä osin, että tuki- ja liikuntaelinkudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on pysynyt melko ennallaan viimeisten vuosien ajalta ja laskenut kymmenen vuoden takaa. Hyvänä asiana todettakoon myöskin se, että mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on laskenut. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saavien määrä on puolestaan räjähdysmäisesti noussut viimeisen parin vuoden aikana.

Työikäisten hyvinvoinnin osalta positiivisena puolena näyttäytyy työkyvyttömyyseläkettä saavien, sairauspäivärahaa piirissä olevien sekä verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien määrien lasku.

Päihdehuollon indeksimuutokset ovat prosentuaalisesti melko suuria, mutta varsinaisesti asiakkaiden määrä on melko pieni. Tämä koskee avopalveluiden ja asumispalveluiden asiakkaiden sekä mielenterveyden avohoitokäyntien määrää. Reilussa laskussa on sen sijaan ollut päihdehuollon laitoksissa olleiden määrä. Tarkoittaako tämä sitten laitoshoidosta päässeiden siirtymistä avohoitopalveluiden piiriin?

Hyvinvoinnin osalta on merkittävää huomata, että sairastavuusindeksi on laskenut. Sairastavuusindeksi on ollut laskusuhdanteinen viimeisen 10 vuoden ajan. Tosin viimeisin luku on vuodelta 2019.

Nähtäväksi jää, millä voidaan todeta koronan vaikutus hyvinvoinnin eri indekseihin. Työikäisten osalta varmasti hyvin kaksijakoisesti: etätyöt saattoivat tuoda eristäytyneisyyttä ja sitä kautta mielenterveys- ja päihdeongelmia lisää. Toisaalta koronan vaikutus oli myös luonnossa liikkumisen osalta todella positiivinen asia, mikä todistetusti lisää hyvinvointia sekä terveyttä.

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Työttömien, vaikeasti työllistyvien sekä toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden määrä on nousussa, kun työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on laskusuhdanteinen.

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuollon osalta Kangasniemen tilanne näyttäytyy vuosien 2020 ja 2021 osalta hyvinä: perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15-64 vuotiailla on laskussa. Toisaalta kyseisiin lukuihin sisältyy mm. neuvola, perheneuvola, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto. Kuvastaako tämä kumminkin enemmän alenevaa syntyvyyttä sekä pieneneviä ikäluokkia kuin, että emme tarvitsisi perusterveydenhuollon palveluita. Toisaalta tulee mieleen, että kuinka paljon etätyö ja -opiskelu vaikutti koronan aikana kyseisten palveluiden käyttöön.

Positiivisena asiana voidaan pitää päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastolla hoidossa olleiden määrän huomattavaa suhteellista laskua.

Kirjaston fyysiset käynnit kokivat laskua viimeisten vuosien aikana varmasti yksinomaan koronan tuomien rajoitusten ja sulkutoimien johdosta. Huomattavaa on kumminkin vuoden 2021 osalta, että rajoitusten laennuttua kirjaston tapahtumien osallistujamäärät ovat nousseet kaksinkertaiseksi 2020 verrattuna. Liikunnan edistäminen kunnassa on pysynyt melko vakiona Kangasniemellä.

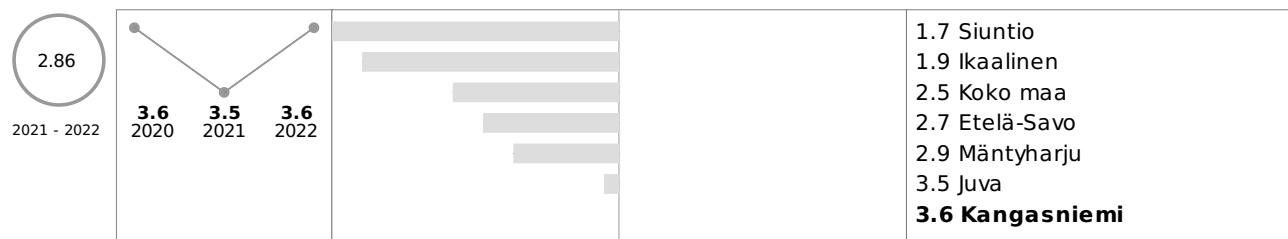
Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset asukasta kohden ovat pienoisessa nousussa viimeisten vuosien ajalta. Jos verrataan verrokkikuntiin (Juva, Mäntyharju), niin Kangasniemen tilanne on vielä maltillisempi.

IKÄIHMISET

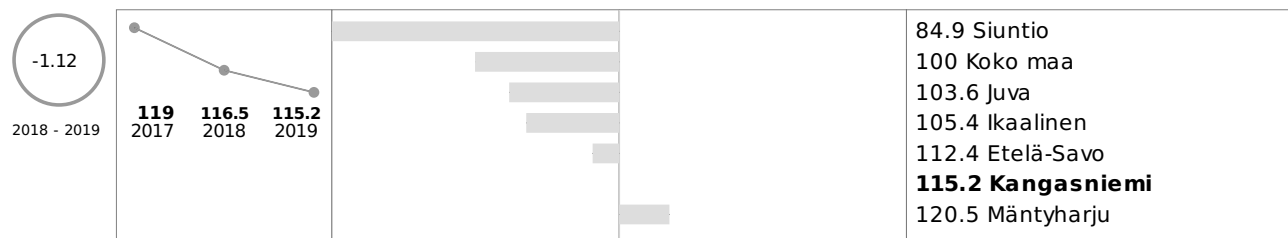
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

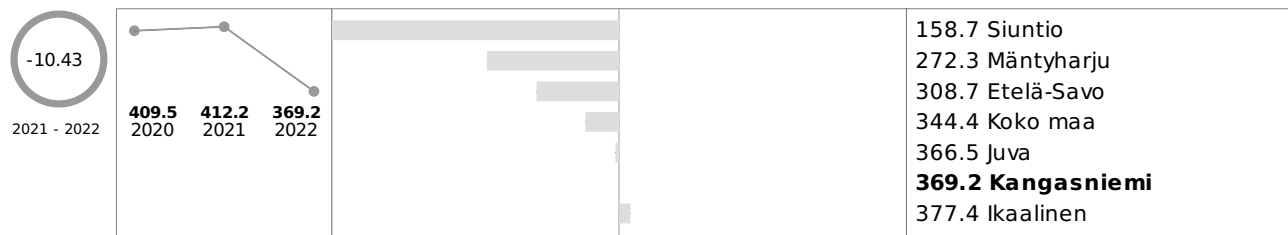
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

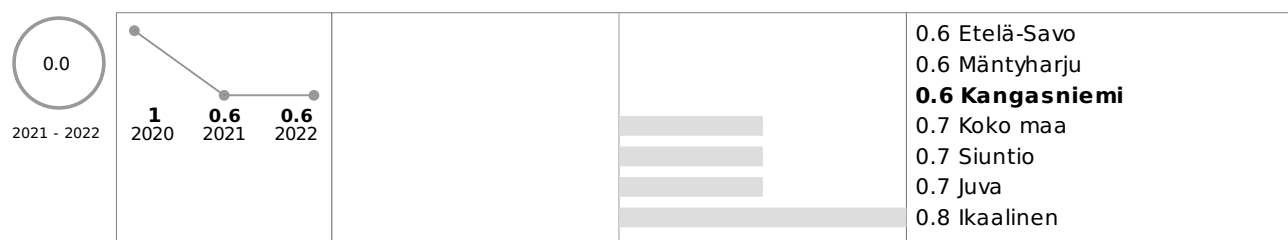
THL:n sairastavuusindeksi, ikävakioitu

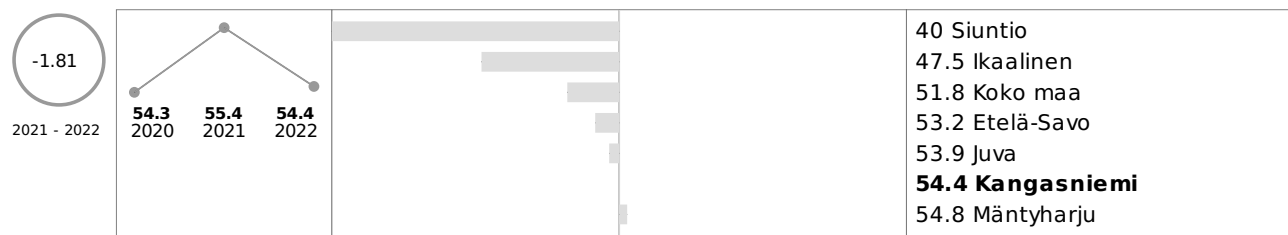
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä

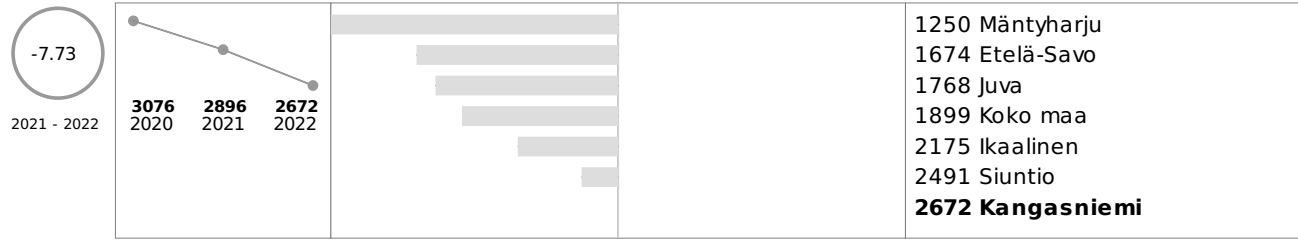
Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavanikäisestä väestöstä

65 vuotta täyttäneiden yhden hengen asuntokunnat, % vastaavanikäisten asuntokunnista

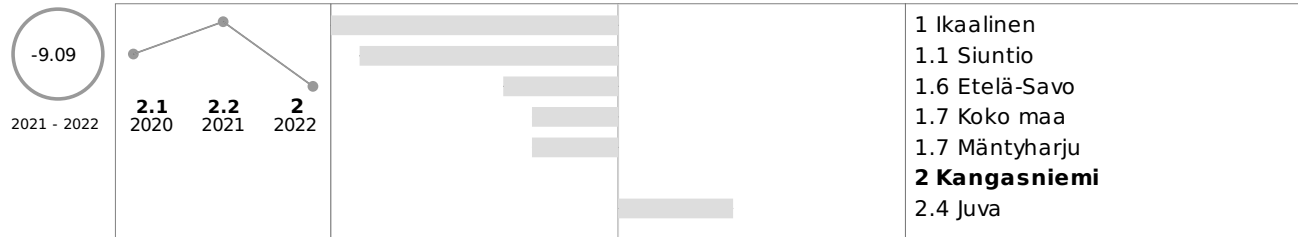

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä

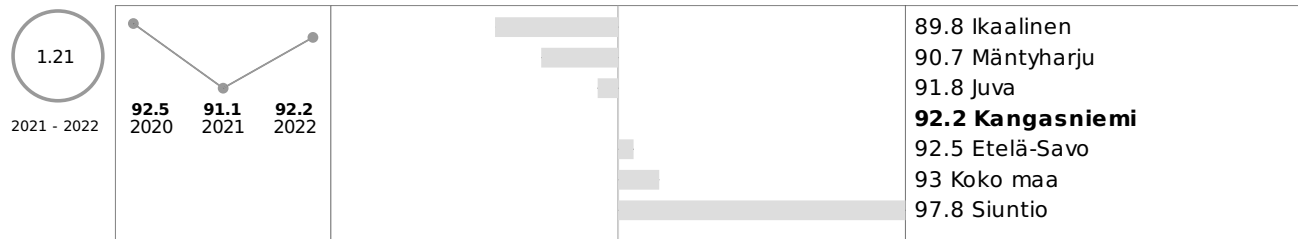
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

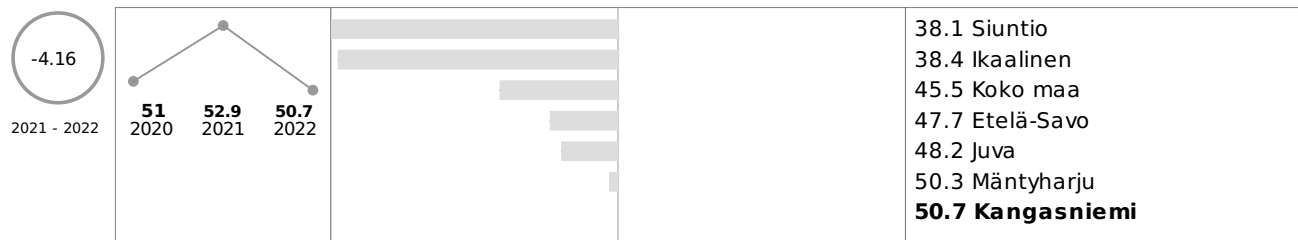

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

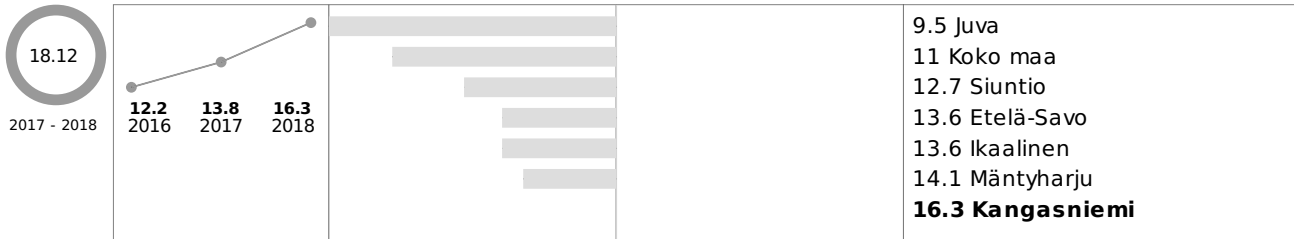
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä

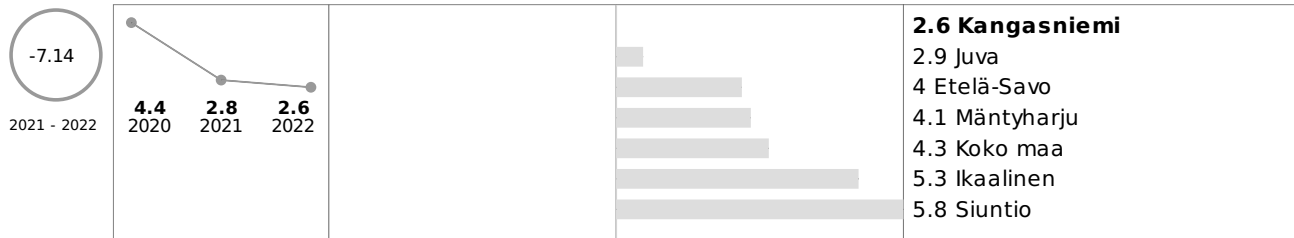
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

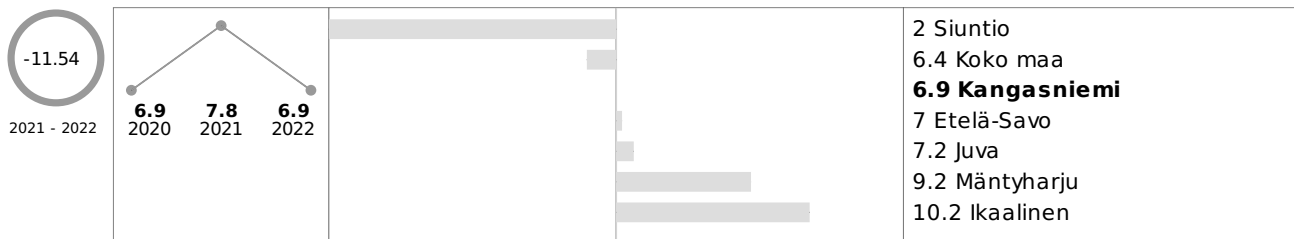
Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

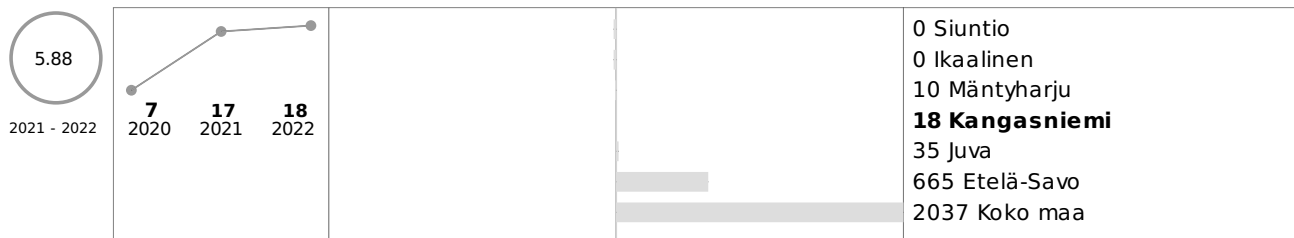
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä

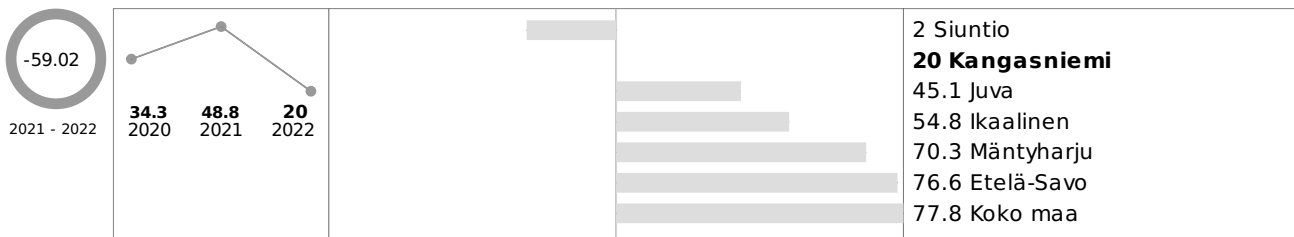
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä

Perhehoidossa olleet vanhuksat 31.12., kunnan kustantamat palvelut

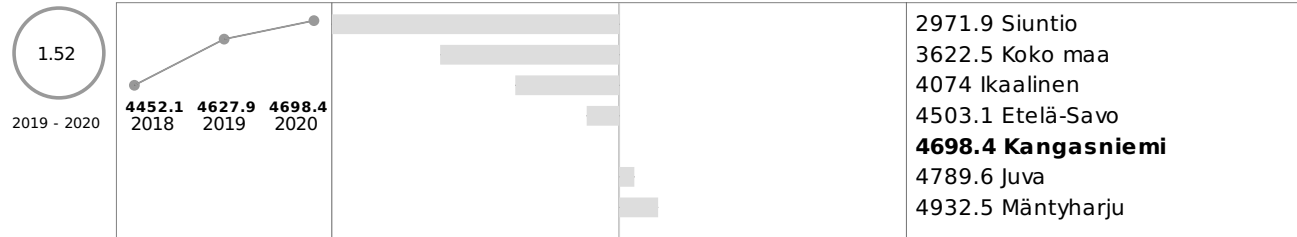
Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 75 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä

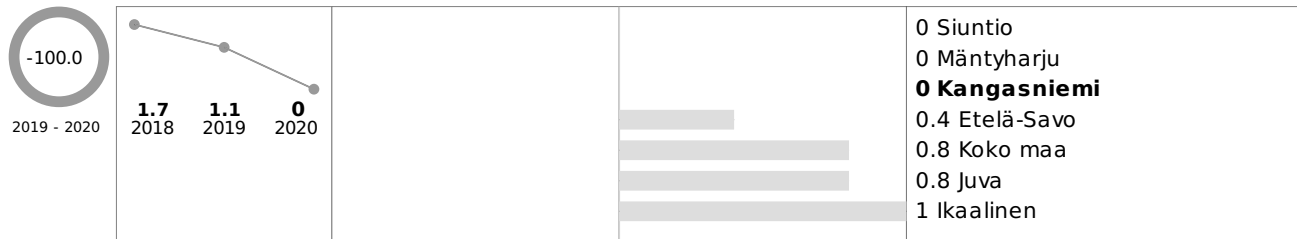
Talous

Sosiaali- ja terveydenhuolto

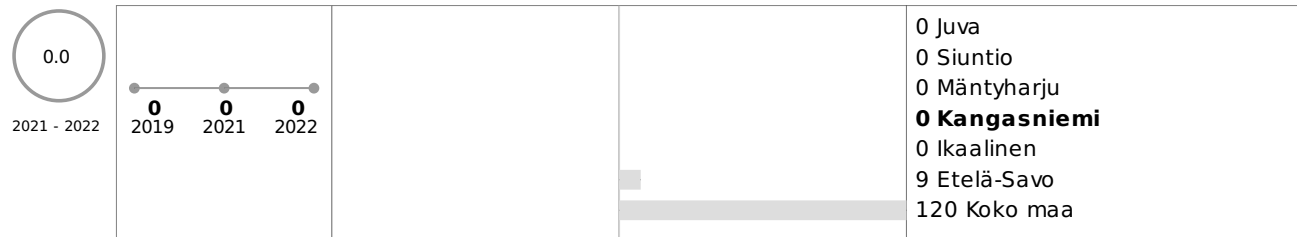
Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset, euroa / asukas

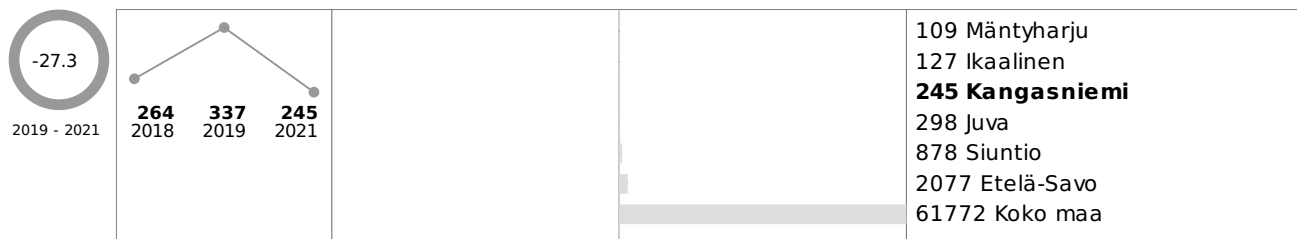
Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevat 80 vuotta täyttäneet 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä

Terveyskeskusten 75 - 79-vuotiaat pitkäaikaisasiakkaat 31.12.

Terveyskeskusten pitkäaikaishoito, 75 - 79-vuotiaiden hoitopäivät

IKÄIHMISET - Yhteenveto

THL:N sairastuvuusindeksi on hieman laskenut, mutta on kuitenkin koko maan sairastuvuusindeksiä korkeampi. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitokäsit ovat selvästi vähentyneet vuodesta 2019, mutta luvut ovat silti korkeat. Yhden hengen asuntokunnat ovat hieman nousseet. Perusterveydenhuollon lääkärikäynnit ovat romahdusmaisesti vähentyneet vuodesta 2018 vuoteen 2020, mutta tässä näkynee vuoden 2020 alussa alkaneet tiukat koronarajoitukset.

Säännöllisen kotihoidon tuen piiriin kuuluvien määrä on lisääntynyt samoin perhehoidon tai palveluasumisen piiriin

kuuluvien määrä. Terveyskeskuksen pitkäaikaishoidon hoitopäivien määrä on kasvanut vuodesta 2018 vuoteen 2019. Onko kysymyksessä tehostetun palveluasumisen paikkojen riittämätön määrä?

Selvitettävää olisi, miten yksinasuvat ikäihmiset kokevat pärjäävänsä ja saavatko he riittävästi apua, jotta arki olisi sujuvaa ja turvallista. Lisäksi koronavuosien vaikutus koettuun turvallisuudentunteeseen ja yksinäisyyteen vaatisivat lisäselvitystä.

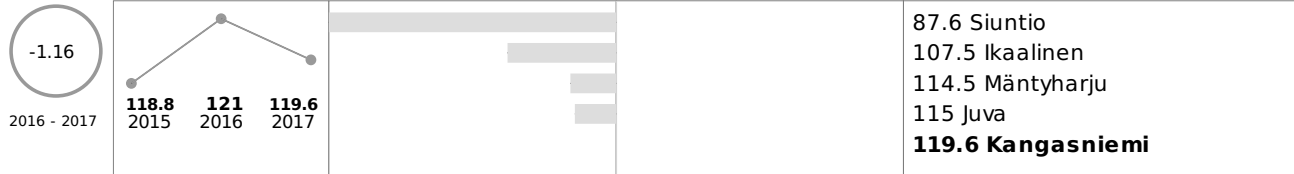

KAIKKI IKÄRYHMÄT

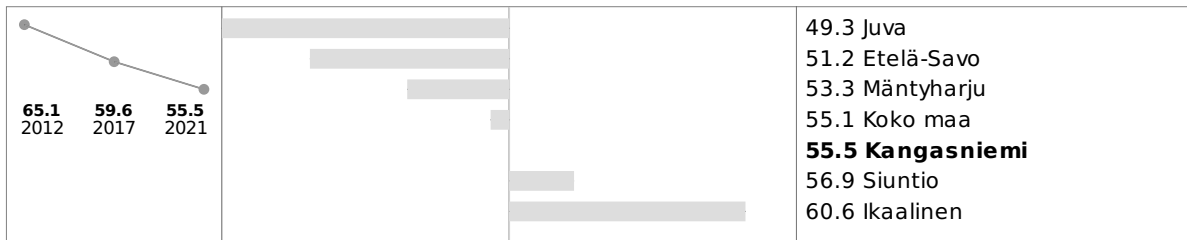
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

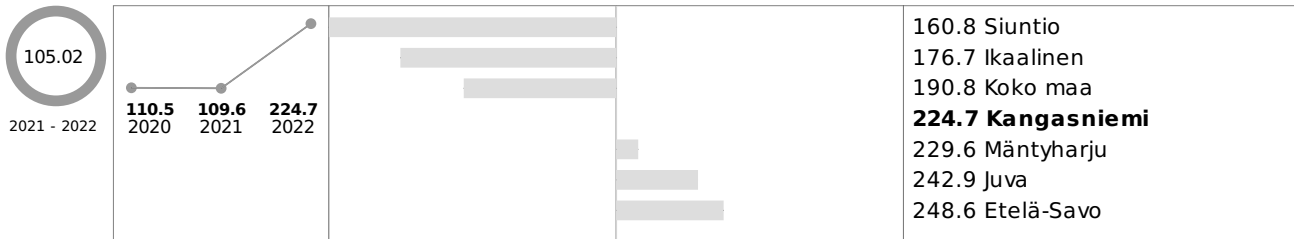
Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

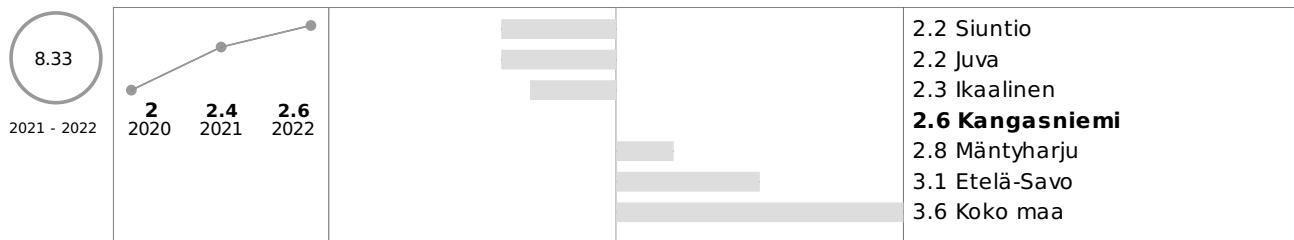

Sairauspäivärahaa saaneet 16 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

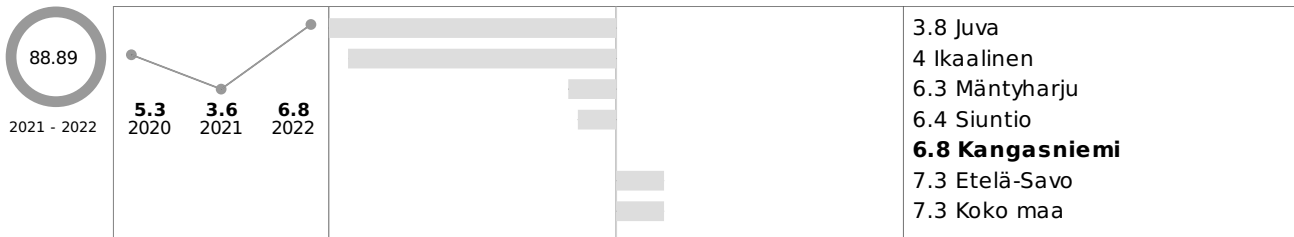

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta

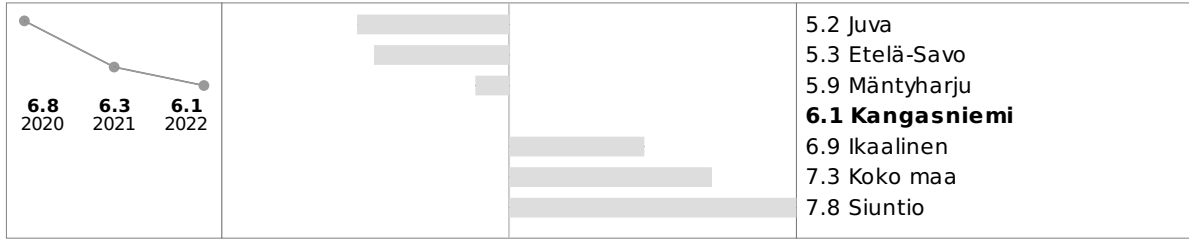
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Ahtaasti asuvat asutokunnat, % kaikista asutokunnista

-3.17

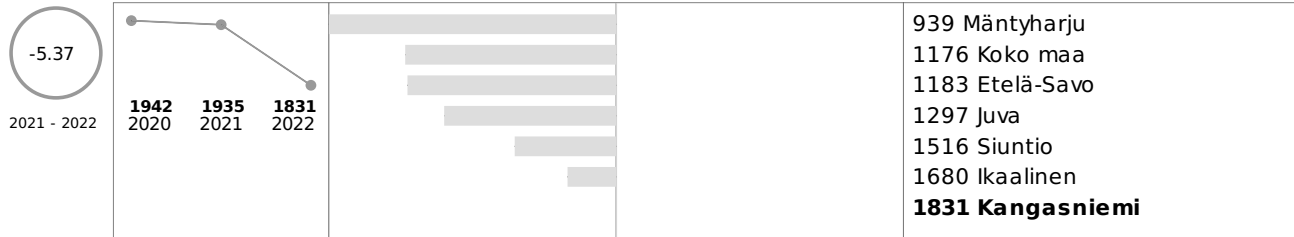
2021 - 2022

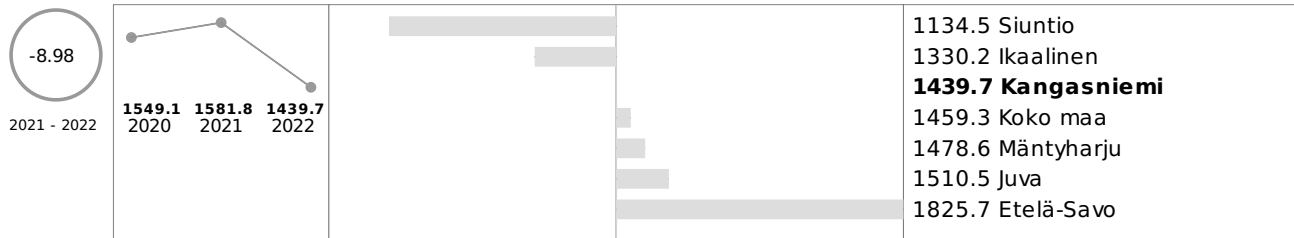
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

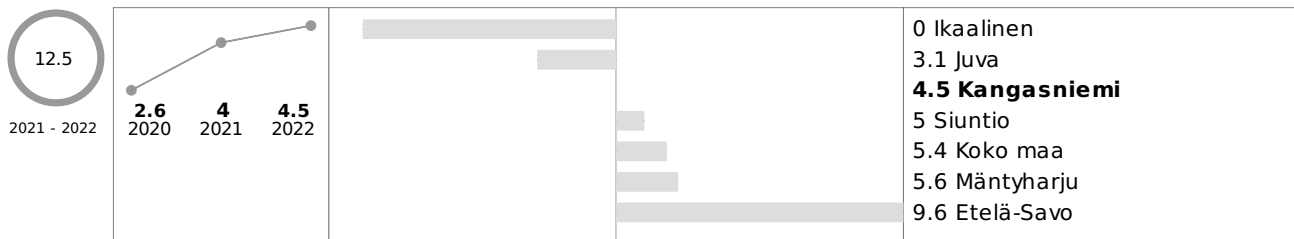
Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit / 1 000 asukasta

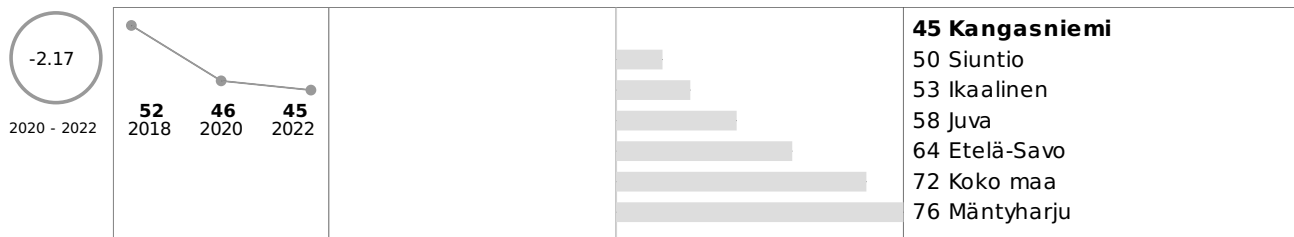

Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1 000 asukasta

Vapaa-aika

Terveydenedistämisen aktiivisuus (TEA) liikunnan edistämiseksi, pistemäärä

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Kaikkien ikäryhmien osalta on mahdollista koota yhteenveto, joka kuvaa kehityksen yleistä suuntaa, joskin kullakin ikäryhmällä on omat edellä esitellyt kehityssuuntansa. Edellä olevissa indikaattoreissa esiintyvät nousevina suuntina erikoissairaanhoidon käyntien kasvu, pitkäaikaistyöttömyyden kasvu sekä päihdehuollon avopalveluiden käytön kasvu. Vastaavasti perusterveydenhuollon lääkärikäynnit ovat laskeneet merkittävästi. Ikävakioidussa sairastavuusindeksissä ei sen sijaan ole merkittäviä muutoksia. Kokonaisuutena indikaattorien kautta saatava tieto viittaa siihen, että huono-osaisuus muuttuu ajan kuluessa aiempaa vaikeammaksi, mikä ilmenee

pitkäaikaistuyttömyytenä ja päihdehuollon tarpeen kasvuna.

2 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Kokonaisuutena erilaisille hyvinvointia lisääville toimenpiteille on selkeä tarve kaikkien ikäryhmien osalta. Kunnan tavoitteena on edistää kuntalaisten hyvinvointia luomalla edellytyksiä yhteisöllisyydelle sekä huolehtimalla ympäristöstä ja yritystoiminnan edellytyksistä. Tilastollisten taustatietojen, kunnan valtuustokaudelle asettamien tavoitteiden ja maakunnallisen hyvinvointisuunnitelman avulla on muodostettavissa kokonaisuus, jossa on mahdollista painottaa paikallisesti soveltaen.

Maakunnallisessa hyvinvointisuunnitelman painopisteet ovat:

Painopiste 1. Lisäämme yhdessä tekemistä ja alueellista yhteistyötä vahvistaaksemme asukkaiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta

Painopiste 2. Investoimme kestävään hyvinvointiin kehittämällä asukkaiden hyvän elämän edellytyksiä Etelä-Savossa

Painopiste 3. Vahvistamme ja kehitämme turvallisuuskulttuuria ehkäisemällä hyvinvointia vaarantavia riskitekijöitä

Maakunnallisen hyvinvointikertomuksen painottamista osakokonaisuuksista jokainen on paikallisesti merkittävä. On luontevaa pyrkiä yhteensovittamaan maakunnalliset tavoitteet ja paikalliset, kuntastrategiasta nousevat tavoitteet.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2023

3 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Kangasniemen kunnan kuntastrategian painopisteet valtuustokaudella 2021 - 2025 ovat seuraavat:

1. Turvallista arkea: Toimivat lähipalvelut ja hyvinvoivat kuntalaiset
2. Elinvoimaa ja toimeentuloa: Yrittäjyyttä ja työpaikkoja
3. Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö

Kangasniemen kuntastrategiassa valtuustokaudelle 2021 - 2025 määritellyt arvot ovat seuraavat:

Avoin ja vuorovaikutteinen:

Kangasniemen kunta on yhteisöllinen, vuorovaikutteinen ja osallistava, mikä näkyy kotiseudun arvostamisessa, paikallisyhteisöjen toiminnassa ja kuntaorganisaation toimintakulttuurissa. Jokainen kuntalainen on tärkeä ja jokaisesta pidetään huolta. Kunnan sisällä ja yhteistyökumppaneiden kanssa toimitaan reilussa ja avoimessa yhteistyöhengessä.

Inhimillinen ja asiakaslähtöinen:

Kunnan toiminnan ja palvelutuotannon keskeisenä lähtökohtana on kuntalaisten, yritysten, järjestöjen, vapaa-ajan asukkaiden ja muiden sidosryhmien tarpeiden tunnistaminen. Kunta on yhteisöään varten oleva palveluorganisaatio. Parhaat ja toimivimmat palvelumallit syntyvät, kun niiden suunnittelu toteutetaan asiakaslähtöisesti yhteistyössä käyttäjien kanssa.

Uudistuva ja kehittyvä:

Kunta kehittyä toimintaympäristön muuttuessa. Kunta etsii rohkeasti mahdollisuuksia muutokseen vastaamiseen aktiivisen kehittämistyön avulla. Muutos nähdään mahdollisuutena, ei uhkana. Jokaisen kunnan työntekijän toiminnan periaatteisiin kuuluu paitsi päivittäisten rutiinien toteuttaminen myös valmius uudistua ja uudistaa. Uusiin kehitysideoihin ja aloitteisiin suhtaudutaan kunnassa avoimesti, kannustavasti ja ennakkoluulottomasti. Kehittämistyössä panostetaan paitsi kunnan omaan toimintaan myös monipuoliseen ja innovatiiviseen alueelliseen verkostoyhteistyöhön.

4 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Etelä-Savon maakunnallinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma.

Etelä-Savon lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja sen paikallinen osuus.

Työterveyshuollon toimintasuunnitelma.

Työhyvinvointisuunnitelma ja työturvallisuussuunnitelma.

Pelastussuunnitelmat.

Kriisisuunnitelmat.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmat.

Turvallisuussuunnitelma.

Osallisuusohjelma.

Oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelmat.

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma.

Kotouttamisohjelma.

5 Hyvinvointisuunnitelma

Kangasniemen kunnan hyvinvointisuunnitelman 2021 - 2025 maakunnallisesta hyvinvointisuunnitelmasta ja kuntastrategiasta yhteensovitetut tavoitekokonaisuudet ovat muodostettavissa seuraavasti:

KK 1. Turvallista arkea: Toimivat lähipalvelut ja hyvinvoivat kuntalaiset

ES 3. Vahvistamme ja kehitämme turvallisuuskulttuuria ehkäisemällä hyvinvointia vaarantavia riskitekijöitä

YHTEENSOVITETTU TAVOITE: Arjen turvallisuuden edistäminen.

KK 2. Elinvoimaa ja toimeentuloa: Yrittäjyyttä ja työpaikkoja

ES 2. Investoimme kestävään hyvinvointiin kehittämällä asukkaiden hyvän elämän edellytyksiä Etelä-Savossa

YHTEENSOVITETTU TAVOITE: Hyvän elämän edellytysten luominen.

KK 3. Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö

ES 1. Lisäämme yhdessä tekemistä ja alueellista yhteistyötä vahvistaaksemme asukkaiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta

YHTEENSOVITETTU TAVOITE: Osallistavuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen

Jokaiselle tavoitekokonaisuudelle asetetaan ikäryhmäkohtaiset osatavoitteet siten, että lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet, nuoret ja nuoret aikuiset, työikäiset, ikäihmiset ja erityisryhmät tulevat huomioiduiksi.

Tavoitteiden osalta hyvinvointisuunnitelmassa pyritään realistiseen saavutettavuuteen siten, että ikäryhmäkohtaisia tavoitteita pystytään saavuttamaan olemassa olevilla resursseilla sekä kunnan omien toimijoiden että sosiaali- ja terveyspalvelut tuottavan organisaation toimesta.

Arjen turvallisuuden edistäminen.	Ikäryhmäkohtainen tavoite	Toimenpiteet, toteuma 2023
Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet, erityisryhmät huomioiden	Lapsiperheille suunnattu avoin toiminta vakiintuu eri toimijoiden yhteistyönä toteuttamaksi monimuotoiseksi toiminnaksi.	Avoimen toiminnan toteuttaminen eri toimijoiden yhteistyönä. Sisällöissä mukana kiusaamisen ehkäisy, liikenneturvallisuus ja ennalta vahvistava toiminta. Toiminnalle luodaan vuosikello syksy, talvi, kevät.
Nuoret ja nuoret aikuiset, erityisryhmät huomioiden	Nuorisotoimi ja oppilashuolto sekä seurakunnat ja työllisyyspalvelut toimivat yhtenä kokonaisuutena nuorten hyvinvointia edistäen.	Nuorisotoimen, oppilashuollon ja koulujen yhteistyötä kehitetään oppilas- ja opiskelijahuollon osana - erityisnuorisotyöntekijä vastuuhenkilönä. Muina keskeisinä tavoitteina säännöllinen nuorisotilatoiminta sekä koulunuorisotyön ja etsivän nuorisotyön jatkaminen sekä ohjaamotyypin toiminnan kehittäminen ja työllisyyspalvelujen toiminnan jatkuminen eri tavoin.

Työikäiset, eritysryhmät huomioiden	Terveellisten elintapojen edistäminen käytännön toimintana.	Elintapaohjauksen kattavuuden selvittäminen ja varmistaminen kunnan, hyvinvointialueen ja työterveyshuoltojen toimintojen yhteistyönä. Elintapaohjauksen verkoston toiminnan elvyttäminen sekä sen tuottaminen osana tapahtumia ja ryhmätoimintaa.
Ikäihmiset, eritysryhmät huomioiden	Yksinäisyyden torjunta.	Ryhmätoiminta hankkeiden puitteissa keskustajaamassa ja haja-asutusalueella. Liikkumisen edistäminen ja tukeminen huolehtimalla esimerkiksi aurauksista yleisesti ja päälysteiden kunnosta kevyen liikenteen väylillä. Selvitetään mahdollisuus etsivän vanhustyön hankkeeseen.

Hyvän elämän edellytysten luominen.	Ikäryhmäkohtainen tavoite	Toimenpiteet
Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet, eritysryhmät huomioiden	Mahdollisuus kokonaisvaltaiseen hyvään elämään, jossa psyykkiset, fyysiset, sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet ovat tasapainossa. Ensimmäinen tavoite valtuustokaudella kohdistuu vapaa-ajan harrastusten tukemiseen ja edistämiseen.	Vapaa-aikatoimen, varhaiskasvatuksen, opistojen sekä järjestöjen ja seurakuntien yhteistoiminta harrastusten saavutettavuuden edistämiseksi sekä harrastusten taloudellinen tukeminen kunnan toimesta edullisten käyttömaksujen ja avustusten kautta. Toimintaan sisältyy myös koululaisille suunnattu kerhotoiminta.
Nuoret ja nuoret aikuiset, eritysryhmät huomioiden	Mahdollisuus kokonaisvaltaiseen hyvään elämään, jossa psyykkiset, fyysiset, sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet ovat tasapainossa. Ensimmäinen tavoite: Nuorisotoimen toimintaedellytysten turvaaminen siten, että jokaisella nuorella on mahdollisuus mielekkääseen vapaa-ajan viettoon ja että nuorisotoimi ja koulu pystyvät sujuvaan yhteistoimintaan.	Nuorisotoimen perusrahoitusta ylläpidetään ja nuorisotoimelle haetaan aktiivisesti hankerahoituksia. Toimintaa kohdennetaan koulunuorisotyön suuntaan ja tavoitteena on laaja ikäluokkakohtainen kattavuus. Nuorten aikuisten osalta huomiota kiinnitetään työllisyyspalvelujen saatavuuteen.

Työikäiset, erityisryhmät huomioiden	Mahdollisuus kokonaisvaltaiseen hyvään elämään, jossa psyykkiset, fyysiset, sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet ovat tasapainossa. Ensimmäiset tavoitteet: 1) Työllisyyden edistäminen työllisyyspalvelujen toimesta. 2) Työhyvinvoinnin edistäminen kokonaisvaltaisesti (fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen) työpäivien sisällä ja liikunnalliseen elämäntapaan kannustamalla.	Työllisyyspalvelujen jatkuvuuden turvaaminen. Työhyvinvointiin liittyvien asioiden ja teemojen ottaminen käsiteltäväksi kunnan omassa toiminnassa ja yritysyhteistyössä sekä alueellisten ja maakunnallisten verkostojen hyödyntäminen tällä saralla. Kattava vapaa-ajan harrasteopas (fyysinen asiakirja ja verkkosta keskitetysti saatavat tiedot).
Ikäihmiset, erityisryhmät huomioiden	Mahdollisuus kokonaisvaltaiseen hyvään elämään, jossa psyykkiset, fyysiset, sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet ovat tasapainossa. Ensimmäinen tavoite: Kohtaamisten edistäminen: jokaisella ikäihmisellä on mahdollisuus kohdata sekä ikäisiään että muiden ikäryhmien edustajia.	Onnikan reititystä kehitetään suhteessa ikäihmisten matkustamisen tarpeeseen, lisäksi selvitetään mahdollisuus hankerahoitukseen.

Osallistavuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen	Ikäryhmäkohtainen tavoite	Toimenpiteet
Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet, erityisryhmät huomioiden	Lapsien, varhaisnuorten ja lapsiperheiden osallisuusmahdollisuuksia edistetään.	Lasten ja vanhempien osallisuuden edistäminen varhaiskasvatuksen ja koulujen toiminnassa esimerkiksi oppilaskuntien ja neuvottelukuntien aktiivisen toiminnan kautta. Varhaiskasvatuksessa selvitetään mahdollisuutta vanhempien ja lasten osallistamisen lisäämiseen.
Nuoret ja nuoret aikuiset, erityisryhmät huomioiden	Oppilaskuntatoiminnan ja nuorisovaltuuston toiminnan vahvistaminen.	Oppilaskuntien ja nuorisovaltuuston sekä viranhaltijoiden ja toimielimien yhteistyön kehittäminen - säännölliset tapaamiset ja toiminnan julkisuuden edistäminen. Nuorten aikuisten osalta ohjaamotyypin toiminnan kehittäminen.
Työikäiset, erityisryhmät huomioiden	Osallisuuden edistäminen ja mahdollistaminen.	Osallisuuskanavan luominen applikaation avulla. Kirjaston tuottamat kohtaamiskanavat.
Ikäihmiset, erityisryhmät huomioiden	Ikääntyneen väestön osallisuuden edistäminen.	Vanhus- ja vammaisneuvoston sekä järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö osallistaminen edistämiseksi. Ennakoivat kyselyt palvelutarpeesta.

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Asiakirja viedään valtuustokäsittelyyn joulukuussa 2022.

6 Suunnitelman laatijat

Kunnanhallitus päätti kokouksessaan 7.2.2022 perustaa kuluvan valtuustokauden hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmistelua varten työryhmän, johon kuuluvat:

- kirjaston johtaja Sari Tulla
- sivistys- ja hyvinvointijohtaja Mika Huovinen
- varhaiskasvatuksen toimialan edustaja Marja-Leena Pylväläinen
- opetuksen toimialan edustaja Joni Kääriäinen
- kulttuuri, nuoriso- ja liikuntatoimen alojen edustaja Markus Brandt
- teknisen toimen alan edustaja asiantuntijajäsenenä Kalle Manninen

Kunnanhallitus nimesi kunnanhallituksen edustajaksi Jaana Laukkarisen työryhmään sekä pyysi vanhus- ja vammaisneuvostoa ja nuorisovaltuustoa nimeämään omat edustajansa työryhmään, minkä lisäksi ESSOTE:a on pyydetty nimeämään asiantuntijajäsen työryhmään.

Essote on nimennyt edustajakseen Eeva Häkkisen, vanhus- ja vammaisneuvostoa edustaa Harri Aalto ja nuorisovaltuustoa edustaa Rodja Goy.

7 Suunnitelman hyväksyminen

Laaja hyvinvointikertomus 2021 - 2025 on hyväksytty Kangasniemen kunnanvaltuustossa 12.12.2022 § 74.

8 Vuosiraportti 2023

8.1 Arjen turvallisuuden edistäminen

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet, erityisryhmät huomioiden

Ikäryhmäkohtainen tavoite:

Lapsiperheille suunnattu avoin toiminta vakiintuu eri toimijoiden yhteistyönä toteuttamaksi monimuotoiseksi toiminnaksi.

Tavoite toimenpiteinä:

Avoimen toiminnan toteuttaminen eri toimijoiden yhteistyönä. Sisällöissä mukana kiusaamisen ehkäisy, liikenneturvallisuus ja ennalta vahvistava toiminta. Toiminnalle luodaan vuosikello syksy, talvi, kevät.

Vuoden 2023 toteuma

Perhetuvan toimijoina ovat olleet MLL Kangasniemen osasto, Kangasniemen ev.lut. seurakunnan lastenohjaajat, kunnan varhaiskasvatuksesta varhaiskasvatuksen sosionomi ja Eloisan lapsiperheiden palveluista perhetyöntekijä sekä Eloisan kuntoutuspalveluista kuntoutusohjaaja.

Perhekahvila on osa avointa kohtaamispaikkatoimintaa. Perhekahvila tarjoaa varhaista tukea, ohjausta ja neuvontaa sekä vertaistukea kunnan kaikille lapsiperheille. Kohtaamispaikkatyön tueksi on laadittu mm. avoimen kohtaamispaikan vuosisuunnitelmapohja, jossa on omana osanaan vuosisuunnitelma, toiminta ja tapahtumat, budjetti sekä kriteerit, jotka ovat kansalliset kohtaamispaikkatoiminnan kriteerit. Perhekeskustoimintaan liittyy kansallisia teemaviikkoja ja teemapäiviä, joita on huomioitu mahdollisuuksien mukaan perhekahvilan toiminnassa.

Perhekahvilatoiminta on vakiintunutta. Toiminta on ollut säännöllistä jo useamman vuoden ajan. Vuonna 2023 perhekahvilassa vieraili palokunnasta Jyrki Ylönen pitämässä lasten ensiapua sekä palokuntanaiset esittelemässä toimintaansa.

Seurakunta on järjestänyt avoimia kerhoja lapsiperheille kaksi kertaa viikossa, 3-5-vuotiaalle päiväkerhon viikoittain

sekä erilaisia tapahtumia vuoden aikana.

Nuoret ja nuoret aikuiset, erityisryhmät huomioiden

Ikäryhmäkohtainen tavoite:

Nuorisotoimi ja oppilashuolto sekä seurakunnat ja työllisyyspalvelut toimivat yhtenä kokonaisuutena nuorten hyvinvointia edistäen.

Tavoite toimenpiteinä:

Nuorisotoimen, oppilashuollon ja koulujen yhteistyötä kehitetään oppilas- ja opiskelijahuollon osana - vastuuhenkilönä erityisnuorisotyöntekijä. Muina keskeisinä tavoitteina säännöllinen nuorisotilatoiminta sekä koulunuorisotyön ja etsivän nuorisotyön jatkaminen sekä ohjaamotyyppisen toiminnan kehittäminen ja työllisyyspalvelujen toiminnan jatkuminen eri tavoin.

Vuoden 2023 toteuma

Nuorisotoimen kouluyhteistyö on tiivistynyt vuoden 2023 aikana. Säännölliset tapaamiset oppilashuollon kanssa toteutuivat kuukausittain. Säännölliset nuorisotoimen läsnäolot yläkoululla toteutuivat tiistaisin ja perjantaisin ja lukiolla torstaisin. Tämän lisäksi nuorisotoimi toteutti erilaisia oppitunteja, tapahtumia ym. yläkoululla toiveiden mukaan. Yhteistyö tukioppilaiden ja oppilaskunnan kanssa on vahvistunut.

Painopisteenä koulunuorisotyössä on ollut ryhmäyttäminen kaikissa ikäryhmissä tarpeen mukaan. Nuorisotoimi haastatteli kaikki seiskojen oppilaat, näkökulmana vapaa-aika ja kaverisuhteet.

Nuorisotoimesta on edustus yläkoulun ja lukion yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä, joka kokoontuu 2-3 kertaa vuodessa.

Erityisnuorisotyöntekijä on suorittanut ratkaisukeskeisen neuropsykiatrisen valmentajan koulutuksen. Valmennusta on tarjottu yläkoululle osaksi oppilashuoltoa, tueksi neuropsykiatrisista häiriöistä haittaa kokeville oppilaille.

Seurakunnan rippikoulutoiminta ja siihen liittyvät isokoulutukset sekä varhaisnuorten kerhotoiminta luovat pohjan seurakunnan järjestämään nuorisotyöhön. Seurakunnan nuorisotyössä priorisointi on hengellisessä sisällössä.

Seurakunnan koulunuorisotyö on rakennettu uskontotuntien ympärille ja ryhmäyttämiseen.

Yhteistyö kunnan nuorisotyön kanssa vaihtuu vuosittain mm. seurakunnan työntekijäresurssien mukaan. Tämä riippuu mm. siitä, onko kerho-ohjaaja vai ei. Yhteistyötä on tehty erilaisissa tapahtumissa.

Nuorisotila Ottis on avoinna säännöllisesti ma, ke ja pe klo 15-20. Vuoden aikana on järjestetty mm. Nuoriniemi-piknik, kauhujen yö, vesitemppurata sekä erilaisia retkiä. Tapahtumien toteuttamisen on mahdollistanut erillisrahoitus ja paikallisten yritysten tuki.

Verkkonuorisotyö on keskeinen osa perus- ja koulunuorisotyötä, alustoina käytetään snapchattia, instagramia, discord sekä Wilmaa.

Etsivä nuorisotyöntekijä vaihtui kesällä 2023. Etsivän nuorisotyöntekijän kohderyhmää ovat tuen tarpeessa olevat 15-28-vuotiaat nuoret, jotka haluavat tehdä yhteistyötä etsivän kanssa. Tyypillisesti nuorten tuen tarpeet liittyvät itsenäistymiseen ja oman polun etsimiseen. Työtä tehdään erityisen vahvasti perusopetuksen nivelvaiheessa. Etsivä nuorisotyöntekijä on syksyn 2023 aikana toiminut myös nuorisotila Ottiksella nuoriso-ohjaajan työparina, mutta hänen työnsä näkökulmana on etsivä työ.

Nuorten yksilövalmentaja toimii Duunituvalla osana Kangasniemen työllisyyspalveluja. Yksilövalmentajan kohderyhmänä ovat alle 29-vuotiaat työllistymisen tai koulutukseen sijoittumisen tukea tarvitsevat nuoret. Toiminnan tavoitteena on tunnistaa ja vahvistaa nuoren omia voimavaroja sekä elämässä olevia myönteisiä asioita. Toiminta on yksilövalmentajan toteuttamaa sosiaalista vahvistamista, arjen asioiden tukemista ja elämänhallinnan parantamista. Toiminta tukee nuoren keskeisten elämäntaitojen, itsetuntemuksen ja toimintakyvyn kehittämistä. Valmennuksessa tuetaan nuoren selviytymistä erilaisissa elämäntilanteissa ja kykyä ottaa vastaan apua tarvittaessa

Työikäiset, erityisryhmät huomioiden

Ikäryhmäkohtainen tavoite:

Terveellisten elintapojen edistäminen käytännön toimintana.

Tavoite toimenpiteinä:

Elintapaohjauksen kattavuuden selvittäminen ja varmistaminen kunnan, hyvinvointialueen ja työterveyshuoltojen toimintojen yhteistyönä.

Elintapaohjauksen verkoston toiminnan elvyttäminen sekä sen tuottaminen osana tapahtumia ja ryhmätoimintaa.

Vuoden 2023 toteuma

Eloisalta voi kuka tahansa 18–65-vuotias varata ajan elintapaohjaukseen joko soittamalla tai ajanvarauksesta Omatorilta. Elintapaohjaus on asiakkaalle maksuton.

Lääkäri voi myös suositella elintapaohjausta.

Elintapaohjaus on jokaiselle asiakkaalle yksilöllinen ja se sisältää liikuntaa, ruokailutottumukset ym. liittyvää ohjausta.

Senioreille järjestetään elintapaohjauksen maksullisia ryhmiä pari kertaa vuodessa. Näiden ryhmien tavoitteena on ehkäistä DM2-sairastumista ja tukea kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Elintapaohjausta saa myös Kangasniemen fysioterapiasta ja vastaanoton hoitajilta. Usein hoitajien ohjaus liittyy sairauden hoitoon, mm. DM, verenpainetauti tai ylipaino.

Työterveyshuollossa elintapaohjausta toteutetaan jokaisen asiakasyrityksen työterveyshuollon toimintasuunnitelman mukaisesti. Varsinaista yhteistyötä kunnan kanssa ei ole ollut. Yksilötasolla kunnan työntekijöille on toteutettu elintapaohjausta toimintasuunnitelman mukaisesti eli pääasiassa tietojen antamista, neuvontaa ja ohjausta sekä työfysioterapeutin yksilö- ja ryhmätoimintaa.

Työterveydessä toimitaan hyvän työterveyshuoltokäytännön sekä asiakasyritysten toimintasuunnitelmassa sovittujen käytänteiden mukaisesti. Työterveyden kautta voidaan tilata erilaista ohjausta ja neuvontaa elintapoihin, mm. ravitsemus, liikunta, uni, päihteet ja tupakointi. Erilliset luennot tms. ryhmäohjaukset tilataan työterveyshuollosta erikseen.

Kangasniemen kunnan liikuntasihteerin toteuttaa elintapaohjausta kuntosali- ja kuntoliikuntaryhmätoimintojen yhteydessä. Työkäisille ryhmäohjausta on toteutettu 3-4 kertaa viikossa.

Ikäihmiset, erityisryhmät huomioiden

Ikäryhmäkohtainen tavoite:

Yksinäisyyden torjunta

Tavoite toimenpiteinä:

Ryhmätoiminta hankkeiden puitteissa keskustajaamassa ja haja-asutusalueella.

Liikkumisen edistäminen ja tukeminen huolehtimalla esimerkiksi aurauksista yleisesti ja päällysteiden kunnosta kevyen liikenteen väylillä.

Selvitetään mahdollisuus etsivän vanhustyön hankkeeseen.

Vuoden 2023 toteuma

Ryhmätoimintaa on toteutettu Eloisan, Setlementti ry:n sekä evankelisluterilaisen seurakunnan toimesta. Kunta on toteuttanut ryhmätoimintaa Ympäristöministeriön hankkeen puitteissa 30.4.2023 saakka ja sen jälkeen omarahoitteisesti.

Haja-asutusalueella kunta ja seurakunta on tehnyt yhteistyötä virkistyspäivien toteuttamisessa.

Liikuntasihteerin järjestämä ryhmätoiminta kohdentuu kaikenikäisille.

Kunta tukee ikäihmisten liikuntaryhmiä, antamalla tilat heille veloituksetta käyttöön.

Eläkeläiset saavat kuntosalikortin puoleen hintaan ja 70 vuotta täyttäneet maksavat kuntosalikortista 20 €/v.

Eläkeläis- ja potilasjärjestöillä on omia liikunta- ja kuntosaliryhmiä, jotka kokoontuvat viikoittain.

Kapalla on ns. harrastevuoroja, joihin voi osallistua hyvin monen ikäiset. Samoin Kalskeella mm. kuntorastit kohdentuvat kaikenikäisille.

Lapastiella on kevtväylän päällystettä uusittu. Muutoin kaavateiden ja kevytväylien hoito on toteutunut alueurakan laatuvaatimuksen mukaisesti.

Etsivää vanhustyötä on tehty yhteistyössä Kangasniemen seurakunnan diakoniatyön kanssa. Erillistä hanketoimintaa etsivään vanhustyöhön ei vielä ole.

Ystäväpalvelua on käynnistetty Eloisan, seurakunnan ja kunnan toimesta. Koulutus järjestettiin syksyllä 2023. Työ vaatii vielä organisointia ja yhteistyön tehostamista.

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi on tehty vuonna 2023.

Henkilökohtaista asiointia tukee Onnikka-kuljetuspalvelu.

8.2 Hyvän elämän edellytysten luominen

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet, erityisryhmät huomioiden

Ikäryhmäkohtainen tavoite:

Mahdollisuus kokonaisvaltaiseen hyvään elämään, jossa psyykkiset, fyysiset, sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet ovat tasapainossa.

Ensimmäinen tavoite valtuustokaudella kohdistuu vapaa-ajan harrastusten tukemiseen ja edistämiseen.

Tavoite toimenpiteinä:

Vapaa-aikatoimen, varhaiskasvatuksen, opistojen sekä järjestöjen ja seurakuntien yhteistoiminta harrastusten saavutettavuuden edistämiseksi sekä harrastusten taloudellinen tukeminen kunnan toimesta edullisten käyttömaksujen ja avustusten kautta. Toimintaan sisältyy myös koululaisille suunnattu kerhotoiminta.

Vuoden 2023 toteuma

Harrastamisen Suomen malli -hankkeessa toteutettiin kolmetoista viikoittaista kerhoa, joihin osallistui noin 135 peruskoululaista.

Kunta tuki vuonna 2023 noin 20 yleishyödyllisen järjestön toimintaa.

Vapaa-aikatoimi tekee laajasti yhteistyötä eri järjestöjen kanssa.

Junnuklubi aloitti kokoontumisen nuorisotilalla viikoittain. Se on tarkoitettu vuosiluokkien 5-6 oppilaille. Kyläkoulujen oppilaiden kuljettamista junnuklubille selvitettiin syksyn 2023 aikana. Kyyditys saatiin käyntiin hankerahoituksella tammikuussa 2024.

Kulttuuritoimi on järjestänyt viisi konserttia tai muuta lastentapahtumaa vuoden 2023 aikana. Tapahtumat ovat pääasiallisesti maksuttomia. Lisäksi lapsille suunnattuja elokuvia on ollut useita vuoden aikana.

Puulan seutuopiston järjestää yleisen opetussuunnitelman mukaista taiteen perusopetusta käsityössä ja kuvataiteessa 6-16-vuotiaille. Kangasniemellä taiteen perusopetuksen kursseja toteutettiin 13 ja niihin osallistui 92 henkilöä (tässä luvussa aikuisia noin 10).

Mikkelin musiikkiopiston sivutoimipiste järjestää musiikin opetusta Kangasniemellä. Lukuvuonna 2022-2023 perusopintoihin osallistui 49, syventäviin 1, muskariin 39 ja soitinvalmennukseen 11 opiskelijaa. Musiikkiopistossa opiskeli yhteensä 100 opiskelijaa. Musiikin perus- ja syventävissä opinnoissa on joitakin aikuisia, mutta pääasiallisesti opiskelijat ovat lapsia ja nuoria.

4H:n toimesta Kangasniemen kirkonkylässä on toiminut kokkikerho (2-4 kertaa kuukaudessa), Vuojalahdessa monitoimikerho (viikottain) ja Koittilassa liikkakerho (viikottain).

Nuoret ja nuoret aikuiset, erityisryhmät huomioiden

Ikäryhmäkohtainen tavoite:

Mahdollisuus kokonaisvaltaiseen hyvään elämään, jossa psyykkiset, fyysiset, sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet ovat tasapainossa.

Ensimmäinen tavoite: Nuorisotoimen toimintaedellytysten turvaaminen siten, että jokaisella nuorella on mahdollisuus mielekkääseen vapaa-ajan viettoon ja että nuorisotoimi ja koulu pystyvät sujuvaan yhteistoimintaan.

Tavoite toimenpiteinä:

Nuorisotoimen perusrahoitusta ylläpidetään ja nuorisotoimelle haetaan aktiivisesti hankerahoituksia. Toimintaa kohdennetaan koulunuorisotyön suuntaan ja tavoitteena on laaja ikäluokkakohtainen kattavuus. Nuorten aikuisten osalta huomiota kiinnitetään työllisyyspalvelujen saatavuuteen.

Vuoden 2023 toteuma

Nuorisotoimi työskentelee kokonaisvaltaisesti alakoulun, yläkoulun ja lukion kanssa (kts. 1.2).

Vuonna 2023 nuorisotyön resurssit ovat olleet riittävät, mutta resursseihin on kiinnitettävä koko ajan huomioita. Lisäksi toiminnan vakaus on jatkuvuuden kannalta olennaista.

Hankerahoitus vuonna 2023 on kohdistunut nuorten harrastamiseen.

Duunituvalla nuorten yksilövalmentaja on koonnut vahvan verkoston ympärilleen, joka on koostunut mm. sosiaalipalveluista, mielenterveys- ja päihdepalveluista sekä yhteistyökumppaneista alueen oppilaitoksissa. Verkostoitumisen avulla nuoren tilanteen kokonaiskuva on hahmottunut paremmin ja tukea on voitu kohdentaa oikeisiin asioihin. Hyvällä vuoropuhelulla työnjako edellä mainittujen tahojen kanssa on ollut joustavaa ja nuorten yksilövalmentaja on tunnustettu osa moniammatillista tiimiä. Verkostoitumisen kautta paikallinen palveluohjaus on huomattavasti parantunut. Nuorten asiakkaiden aktivointisuunnitelmiin (kuntakokeilussa ja TYPissä) alettu kirjaamaan nuorten yksilövalmentajan antamat palvelut nuorelle. Päällekkäisiä palveluita on kyetty karsimaan, esimerkiksi eri palveluntuottajien työ- ja tulevaisuusvalmennuksia. Nuorten kuntouttava työtoiminta ja työkokeilu on tavoitteellisempaa ja tulevaisuuteen tähtäävää. Toimintakaudella on havaittu myös, että vaikka pääsääntöisesti nuorten tavoitteet ovat työhön tai opiskeluun suuntaavia, on joidenkin kohdalla päädytty eläketavoitteeseen, koska työllistyminen tai opiskelu eivät ole realistisia tavoitteita.

Ehkäisevän päihdetyön tapahtuma järjestettiin osana valtakunnallista EPT-viikkoa. Tapahtuman järjestivät Kangasniemen kunnan nuorisotoimi ja työllisyyspalvelut, Eloisan mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä Eloisan sosiaalipalvelut.

4H-yrittäjiä on ollut Kangasniemellä kuusi ja he ovat käyneet myös yrityskoulutuksen. Kangasniemen kunta myönsi yrityssetelin kolmelle 4H-yrittäjälle vuoden 2023 aikana.

4H:n kautta on työllistetty 12 nuorta vuoden 2023 aikana (viriketyöntekijöinä kolme, leiriohjaajina kolme, kerho-ohjaajina kuusi).

Kesätyöllistetyille järjestettiin 4H:n kautta Työt alkavat ja Helppi -koulutus, johon osallistui kahdeksan kangasniemeläistä nuorta.

4H järjesti yhteistyössä MetsäGroupin kanssa metsäpäivä kahdeksaluokkalaisille, johon osallistui 45 nuorta. Nuori sai koulutuksesta todistuksen lisäksi myös yhden opintopisteen.

Yhdeksäluokkalaisille 4H järjesti Ajokortti työelämään -koulutuksen (6 h), johon osallistui 43 osallistujaa. Myös tästä koulutuksesta nuoret saivat opintopisteen.

Valtakunnalliseen yrityskilpailuun osallistui kaksi kangasniemeläistä 4H-yrittäjää.

Kunta tarjosi kesätöitä 8.-9.-luokkalaisille kesätöitä (2 vko) työllistäen näin 28 nuorta.

Koulutus- ja rekrytapahtuma järjestettiin Kangasniemellä marraskuussa. Tapahtuma järjestettiin yhteistyössä

Kangasniemen kunnan elinkeino- ja työllisyyspalveluiden, Esedun, Xamkin ja paikallisetn yrittäjien kanssa.

Kirjasto- ja kulttuuritoimen tapahtumat ja elokuvat ovat avoimia kaikille ikäryhmille.

Työkäiset, erityisryhmät huomioiden

Ikäryhmäkohtainen tavoite:

Mahdollisuus kokonaisvaltaiseen hyvään elämään, jossa psyykkiset, fyysiset, sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet ovat tasapainossa.

Ensimmäiset tavoitteet:

- 1) Työllisyyden edistäminen työllisyyspalvelujen toimesta.
- 2) Työhyvinvoinnin edistäminen kokonaisvaltaisesti (fyysinen, psyykinen, sosiaalinen) työpäivien sisällä ja liikunnalliseen elämäntapaan kannustamalla.

Tavoite toimenpiteinä:

Työllisyyspalvelujen jatkuvuuden turvaaminen.

Työhyvinvointiin liittyvien asioiden ja teemojen ottaminen käsiteltäväksi kunnan omassa toiminnassa ja yritys yhteistyössä sekä alueellisten ja maakunnallisten verkostojen hyödyntäminen tällä saralla.

Kattava vapaa-ajan harrasteopas (fyysinen asiakirja ja verkosta keskitetyt saatavat tiedot).

Vuoden 2023 toteuma

Työllisyyspalvelussa tuotetaan työllisyshoidon palveluita sekä kunnalle ja kuntayönantajalle sisäisesti että ulkoisesti kangasniemeläisille työnhakijoille ja työnantajille. Työllisyyspalveluissa tehdään myös viranomaistyötä, hoidetaan työvoimaviranomaisena asiakastyötä, työllisyyden kuntakokeilun asiakasryhmälle. Työllisyyspalvelut ovat aktiivisesti mukana TE24-uudistuksen valmistelutyössä.

SPR:n Mikkelin vastaanottokeskuksen sivutoimipiste toimi Kangasniemellä koko vuoden 2023. Toimipisteen ohjaajana toimi Jaana Laukkarinen tukien kotoutusta mm. auttamalla maahanmuuttajia koulutukseen, työllistymiseen ja muihin arjen haasteisiin liittyvää asioissa

Kunnassa toteutettiin vuonna Meanwell-työhyvinvointikartoitus ja siihen liittyvää koulutusta.

Tyhy-toimintaa järjestettiin kunnan sisällä, mm. pilkkikilpailut ja pikkujoulut. Tämän lisäksi työsuojelullisia asioita on kehitetty ja toteutettu monipuolisesti, esim. uhka- ja vaaratilanneohje on päivitetty, ensiapukoulutusta on järjestetty kootusti ja riskien arviointia ja turvallisuusilmoitusten määriä ja käytänteitä on seurattu.

Liikuntasiihteeri on toteuttanut kaikille avointa ryhmäohjausta 3-4 kertaa viikossa.

Puulan seutuopisto tarjoaa mahdollisuuksia elinikäiseen itsensä kehittämiseen ja oppimiseen. Puulan seutuopisto järjestää monipuolisesti erilaisia kursseja mm. liikunnasta, kädentaitoihin, vieraisiin kieliin ja kulttuuriin. Vuonna 2023 Puulan seutuopisto järjesti Kangasniemellä 186 kurssia, joihin osallistui yhteensä 1700 kuntalaista. Tunteja toteutui 4304.

Musiikkiopiston kursseille osallistuu myös aikuisväestöä.

Harrasteopas ei ole vielä toteutunut.

Ikäihmiset, erityisryhmät huomioiden

Ikäryhmäkohtainen tavoite:

Mahdollisuus kokonaisvaltaiseen hyvään elämään, jossa psyykkiset, fyysiset, sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet ovat tasapainossa.

Ensimmäinen tavoite: Kohtaamisen edistäminen: jokaisella ikäihmisellä on mahdollisuus kohdata sekä ikäisiään että muiden ikäryhmien edustajia.

Tavoite toimenpiteinä:

Onnikan reititystä kehitetään suhteessa ikäihmisten matkustamisen tarpeeseen, lisäksi selvitetään mahdollisuus hankerahoitukseen.

Vuoden 2023 toteuma

Onnikka on kilpailutettu vuonna 2023 ja sopimus on voimassa 1.8.2023–31.7.2024. Onnikan reitit ovat neljään suuntaan eli Hokka, Kirkonkylä, Kutemajärvi, Laitiala-Hännilä, Vuojalahti-Luusniemi. Onnikka liikkuu neljänä päivänä viikossa. Kirkonkylän reiteille ei tarvita ennakkovarausta, muuten Onnikkaan varataan edellisenä päivänä kutsutuksina. Reitit muotoutuvat kysynnän mukaan.

Puulan seutuopisto järjestää monipuolisia harrastemahdollisuuksia kaikille kuntalaisille.

Puulan seutuopisto järjestää Kedossa toimintaa joka toinen viikko.

Eläkeläis- ja potilasjärjestöt järjestävät monipuolista toimintaa, tapahtumia ja retkiä.

Kirjasto- ja kulttuuritoimen tapahtumat ovat avoimia kaikille ikäryhmille. Tapahtuvat tukevat kokonaisvaltaista hyvinvointia ja ehkäisevät yksinäisyyttä.

8.3 Osallistavuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet, erityisryhmät huomioiden

Ikäryhmäkohtainen tavoite:

Lapsien, varhaisnuorten ja lapsiperheiden osallisuusmahdollisuuksia edistetään.

Tavoite toimenpiteinä:

Lasten ja vanhempien osallisuuden edistäminen varhaiskasvatuksen ja koulujen toiminnassa esimerkiksi oppilaskuntien ja neuvottelukuntien aktiivisen toiminnan kautta. Varhaiskasvatuksessa selvitetään mahdollisuutta vanhempien ja lasten osallistamisen lisäämiseen.

Vuoden 2023 toteuma

Varhaiskasvatus

Syksyllä 2023 jokainen varhaiskasvatuksen ryhmä järjesti vanhempainillan. Vanhempainilloissa lapsiryhmän henkilökunta kertoi toiminnastaan ja suunnitelmistaan ja vanhemmilla oli mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa sekä nostaa yhteiseen keskusteluun heitä pohdituttavia asioita.

Vanhempainiltojen osallistujamäärä oli menestys. Monessa ryhmässä lähes kaikki vanhemmat pystyivät osallistumaan. Tavoite on, että joka elo-syyskuu ryhmät järjestävät vanhempainillan.

Yhdessä ryhmässä vanhemmat antoivat palautetta, että vanhempainilta olisi saanut kestää pidempään. Kesto oli noin tunnin (klo 17–18). Vanhempien toiveesta ryhmä järjesti ”hengailuillan” päiväkodilla vanhemmille lasten ryhmässä. Työntekijät olivat valmistelleet mukavaa ohjelmaa iltaa varten ja vanhemmilla oli yhdessä lastensa kanssa mahdollisuus tulla ”hengailemaan”, leikkimään ja tutustumaan ryhmän lapsiin ja ryhmän muihin huoltajiin.

Keväällä oli ”palautteboksi” vanhemmille, minne on kannustettu jättämään palautetta, toiveita ym. kuulumisia välitettäväksi eteenpäin varhaiskasvatukselle.

Joulukuussa 2023 järjestettiin koko varhaiskasvatuksen yhteinen joulujuhla Kalliolan päiväkodin pihalla. Tapahtuma sai paljon hyvää palautetta vanhemmilta. Tapahtumassa oli mahdollisuus viettää aikaa yhdessä lasten ja muiden vanhempien kanssa mukavan ohjelman parissa ja tavata varhaiskasvatuksen henkilökuntaa.

Viisivuotiaiden ryhmät järjestivät marraskuussa ”Ihan pimeetä” -illat lapsille ja vanhemmille päiväkodilla osana Liikenneturvan heijastinkampanjaa. Tarjolla oli lämmintä mehua ja heijastinten etsintää pimeältä päiväkodin pihalta. Vanhemmilla myös mahdollisuus tavata ryhmän henkilökuntaa, sekä toisiaan.

Marraskuussa järjestettiin Lasten oikeuksien päivänä koko varhaiskasvatuksen yhteinen marssi Kalliolan päiväkodilta torille. Lapset olivat saaneet tehdä henkilökunnan avustuksella kylttejä liittyen lasten oikeuksiin. Osa lapsista oli myös piirtänyt kunnanjohtajalle ja päättäjille. Piirustukset luovutettiin kunnanjohtajalle ja sivistys- ja hyvinvointijohtajalle marssin yhteydessä.

Pienimpien lasten ryhmissä, joissa lapsilla ei vielä ole sanoja tai puheen tuotanto on vielä vähäistä, henkilökunta havainnoi lapsia ja heidän kiinnostuksen kohteitaan. Esim. pienten ryhmässä henkilökunta havaitsi, että paloautot ovat yleisesti ryhmän lasten mieleen ja kiinnostavat kovasti. He keräsivät isoja pahvilaatikoita ja ryhtyivät näistä askartelemaan paloautoja yhdessä lasten kanssa lasten leikkiin.

Alakoulut

Lasten ja vanhempien osallisuutta edistetään koulujen toiminnassa oppilaskuntien ja neuvottelukuntien aktiivisen toiminnan kautta.

Jokaisella alakoululla on oppilaskunta, joiden kautta oppilaat pääsevät vaikuttamaan koulussa tapahtuviin asioihin. Kalliolan koulussa oppilaskunta mm. valitsi elokuvan, jonka kaikki lapset pääsivät katsomaan Kangasniemi-salissa helmikuussa. Beckerin koululla on mm. Beckerin talet-show, jonka ideoinnissa oppilaskunnalla on iso rooli. Lisäksi oppilaskunta järjestää Beckerillä syksyisin kauhujen käytävän Halloweenin aikaan.

Oppilaiden osallistamista edistetään myös kummioppilastoimintana sekä oppilasagenttitoimintana. Niiden ideana on, että vanhempi oppilas toimii nuoremman oppilaan kanssa. Tämä toimintatapa antaa paljon positiivisia kohtaamisia lasten kesken ja harjoituttaa lasten vuorovaikutustaitoja.

Nuoret ja nuoret aikuiset, erityisryhmät huomioiden

Ikäryhmäkohtainen tavoite:

Oppilaskuntatoiminnan ja nuorisovaltuuston toiminnan vahvistaminen.

Tavoite toimenpiteinä:

Oppilaskuntien ja nuorisovaltuuston sekä viranhaltijoiden ja toimielimien yhteistyön kehittäminen - säännölliset tapaamiset ja toiminnan julkisuuden edistäminen. Nuorten aikuisten osalta ohjaamotyyppisen toiminnan kehittäminen.

Vuoden 2023 toteuma

Tukioppilastoiminta

Tukioppilaita on yläkoulussa kahdeksan. Heidät tunnistaa mm. tukarihuppareista. He viestivät toiminnastaan infoikkunan ja keskusradion tukaritiedotteiden kautta.

Opettajille ja henkilökunnalle suunnatut "tukariuutiset" ajankohtaisista tapahtumista välitetään Wilman kautta.

Tukioppilaiden järjestämät osallisuutta edistäneet ohjaukset ja toiminnot lukuvuonna 2023–2024:

- 7.-luokkalaisten ryhmäytyminen (iltapäivätunnit toisena koulupäivänä elokuussa)
- Koulurauhan julistus 21.8.2023 keskusradion välityksellä
- 7.-luokkalaisten ryhmäytymisaamupäivä 23.8.2023 yhteistyössä mm. nuorisotoimen kanssa
- Lapsen oikeuksien viikon aamunavaus keskusradion välityksellä
- Lapsen oikeuksien viikon disko ja toimintapisteitä eri luokka-asteille
- Pikujoulut kummiluokille (7A ja 7B) 15.12.2023

Tämän lisäksi tukioppilailla on ollut kiusaamista ennaltaehkäiseviä tehoviikkoja, jolloin on erityisesti seurattu koulussa tapahtuvaa oppilaiden välistä käyttäytymistä ja ryhmäytymistä. Tukioppilaiden ansiosta on tullut ilmi muutamia kiusaamistapauksia, joihin on puututtu.

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto kokoontuu säännöllisesti ja osallistuu nuorisotoimen tapahtumiin. Nuorisovaltuuston esityslistat ja pöytäkirjat julkaistaan kunnan nettisivuilla. Nuorisovaltuuston edustaja on myös kunnanvaltuustossa.

Yhteistyötä laajemmin viranhaltijoiden kanssa tulee vielä kehittää.

Työkäiset, erityisryhmät huomioiden

Ikäryhmäkohtainen tavoite:

Osallisuuden edistäminen ja mahdollistaminen.

Tavoite toimenpiteinä:

Osallisuuskanavan luominen applikaation avulla.

Kirjaston tuottamat kohtaamiskanavat.

Vuoden 2023 toteuma

Vuonna 2023 avoimia keskustelutilaisuuksia ei kirjastolla järjestetty. Tämä toimintatapa hakee vielä koko kunnan sisällä muotoaan.

Kunnan nettisivujen kautta kunnalle voi antaa palautetta tai tehdä aloitteita. Kirjastossa on perinteinen palautelaatikko, johon voi jättää palautetta tai hankintapyyntöjä.

Applikaation luominen osallisuuskanavaksi ei ole vuonna 2023 edennyt.

Ikäihmiset, erityisryhmät huomioiden

Ikäryhmäkohtainen tavoite:

Ikääntyneen väestön osallisuuden edistäminen.

Tavoite toimenpiteinä:

Vanhus- ja vammaisneuvoston sekä järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö osallistaminen edistämiseksi.

Ennakoivat kyselyt palvelutarpeesta.

Vuoden 2023 toteuma

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi -prosessin aikana tehtiin laajaa yhteistyötä vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa. Sen puitteissa järjestettiin myös kuntalaisten kuulemistilaisuus ja työpajat palvelujen tarpeesta.

Iloa ikääntyvään arkeen -messutapahtuma järjestettiin yhteistyössä Vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa.

Eläkeläis- ja potilasjärjestöt tukevat ikäihmisten osallistumista ja osallistamista.

Vanhus- ja vammaisneuvosto vie kuntalaisilta tulleita ajatuksia ja ehdotuksia eteenpäin.

Kunnan järjestämiä avoimia keskustelutilaisuuksia tulee kehittää.

8.4 Kunnan vuonna 2023 toteuttamia yleistä hyvinvointia, turvallisuutta ja esteettömyyttä edistäviä toimenpiteitä, jotka kohdistuvat kaikkiin ikäryhmiin

- Kalliolan tiellä pidettiin nopeusnäyttötaulua herättämään autoilijoiden huomiota.
- Liikenneturvallisuutta edistävää suunnittelua on tehty Rantatien ja Kirkkonientien alueella.
- Porrashissi on asennettu jäähallille loppuvuodesta 2023.
- Puulan seutuopistolla on ollut vuonna 2023 jaossa 85 opetushallituksen myöntämää opintoseteliä, jonka arvo oli 20 €. Setelit jaetaan Opetushallituksen kriteereiden mukaisesti. Niitä ovat mm. maahanmuuttajat, joiden kotikunta on Suomessa, työttömät, henkilöt, joilla ei ole perusopetuksen jälkeistä koulutusta ja jotka eivät kuulu oppivelvollisuuden piiriin, henkilöt, joilla on oppimisvaikeuksia, eläkettä saavat henkilöt, jotka eivät ole ansiotyössä. Opintoseteleitä myönnetään 1 kpl / hlö yksittäiseen kurssimaksuun. Setelit myönnetään hakujärjestyksessä, kun kriteerit täyttyvät.
- Puulan seutuopisto tarjoaa kipinäedun, joka kohdistuu toimeentuloasiakkaille. He voivat osallistua maksutta opiston kursseille, joissa on vapaita oppilaspaiikkoja. Etu ei koske taiteen perustusopetusta eikä

musiikkikoulua.

- ReissuEllu on tarjonnut liikkuvia hyvinvointipalveluja Kangasniemen alueella vuonna 2023. Vuoden aikana ReissuEllu on tavoittanut 106 asiakasta.
- Kangasniemellä toimii useita kyläyhdistyksiä. Kyläyhdistysten toiminta perustuu talkootyöhön, jolla ylläpidetään mm. liikuntareitistöjä, yhteisiä tiloja ja toteutetaan tapahtumia. Aktiivinen kyläyhdistystoiminta ylläpitää yhteisöllisyyttä, sosiaalisuutta ja toimintakykyä sekä lisää turvallisuuden tunnetta.
- Kunnassa toimii 11 liikunta- ja urheiluseuraa, joiden toimintaan osallistuu kaudesta riippuen suuri joukko eri ikäisiä liikunnan harrastajia.
- Liikuntapaikoilla kävijäkertoja on ollut vuoden 2023 aikana n. 155 000.
- Kulttuuritoimi on järjestänyt vuoden 2023 aikana 17 erilaista tapahtumaa, joihin on osallistunut 1806 henkilöä.
- Elokvateatteri Kangastuksessa oli näytöksiä vuoden 2023 aikana 109 ja niissä kävi yhteensä 2553 katsojaa.
- Kirjasto on järjestänyt vuoden 2023 erilaisia tapahtumia 134 ja niihin on osallistunut yhteensä 3641 henkilöä. Oppitunteja ja käyttäjäkoulutuksia on vuoden aikana järjestetty 57 ja niihin on osallistunut yhteensä 673 henkilöä.

8.5 Raportin valmistelun aikana kuultuja asiantuntijoita

Aalto Harri, vanhus- ja vammaisneuvoston puheenjohtaja

Aapajärvi Heidi, perhetyöntekijä, Eloisa

Blomberg Eeva, varhaiskasvatuksen johtaja

Brandt Markus, liikuntasihteer

Hurmerinta, Laura, nuorisotyönohjaaja, Kangasniemen ev.lut. seurakunta

Jyrinki Joel, nuorisosihteer

Koskinen Kaija, opistosihteer, Puulan seutuopisto

Kuusjärvi Sari, vanhus- ja vammaisneuvoston sihteer

Lahikainen Marita, Geriatrisen arviointiosaston ja Sote-aseman vastaanoton palveluesihenkilö, Eloisa

Laitinen Hanna, perhekeskustoiminnan koordinaattori, MLL Järvi-Suomen piiri

Laitinen Hanne, työterveyshoitaja, Pihlajalinna

Laitinen Kiti, lastenohjaaja, Kangasniemen ev.lut. seurakunta

Laukkarinen Jaana, ohjaaja, SPR:n Mikkelin vastaanottokeskus

Lauttaanaho Jaana, toiminnanjohtaja, Pieksämäen seudun 4H-yhdistys ry

Linnera Noora, kuntoutusohjaaja, Eloisa

Manner Marika, erityisnuorisotyöntekijä

Manninen Kalle, kunnaninsinööri

Mikkelin musiikkiopisto

Puurunen Katri, äidinkielen lehtori, tukioppilaiden ohjaaja

8.6 Vuosiraportin käsittely

8.4.2024 Hyvinvointityöryhmä

17.4.2024 Vanhus- ja vammaisneuvosto

17.4.2024 Nuorisovaltuusto

19.4.2024 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta